बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व. २०८१/८२

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाडौं

बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ.व. २०८१/८२

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाडौं

प्रमुख सल्लाहकार
डिल बहादुर पुर्जा पुन
बरिष्ठ संरक्षण अधिकृत
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सल्लाहकारहरु
संरक्षण अधिकृत रामएकबाल दास, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
संरक्षण अधिकृत मान बहादुर खड्का, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
संरक्षण अधिकृत कान्ति कँडेल, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
संरक्षण अधिकृत स्मृती पहारी, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
शाखा अधिकृत कैलाश कोइराला, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
लेखा अधिकृत प्रकाश पौडेल, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सम्पादक
संरक्षण अधिकृत शिवलाल गैरे, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
रेञ्जर बिजू पौडेल, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

आवरण तस्विरहरु
अगाडि : निकुञ्ज क्षेत्रभित्र रहेको धाप ड्याम (फोटो शिवलाल गैरे)

तस्विरहरु
बरिष्ठ संरक्षण अधिकृत डिल बहादुर पुर्जा पुन
संरक्षण अधिकृत शिवलाल गैरे
संरक्षण अधिकृत मान बहादुर खड्का
संरक्षण अधिकृत कान्ति कँडेल
रेञ्जर रमेश बस्नेत
रेञ्जर किना के.सी
रेञ्जर दिपक चन्द
रेञ्जर कुसुम सारु

प्रकाशक
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाण्डौ
फोन नं. ०१ ४३७०३५५
वेबसाईट : www.snnp.gov.np
ईमेलः snnp.gov@gmail.com, info@snnp.gov.np

दुई शव्द

देशको कुल भू-भागको २३.३९ प्रतिशत क्षेत्रफल ओगट्ने संरक्षित क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रले दुर्लभ वन्यजन्तु र वनस्पती भू-दृष्य तथा सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि महत्वपुर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएका छन् । त्यस मध्ये शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयले १५९ वर्ग कि.मि. निकुञ्ज र ११८.६१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको मध्यवर्ती क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । मध्य पहाडको जैविक विविधता संरक्षणका साथै वागमती र विष्णुमती नदीको जलाधार क्षेत्रलाई संरक्षण गर्ने मुख्य उदेश्यका साथ बि.सं. २०३४ सालमा जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रुपमा स्थापना भएकोमा २०५८ सालमा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज हुँदै बि.सं. २०६५ सालमा यस निकुञ्जलाई शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नामाकरण गरिएको थियो ।

बि.सं. २०७२ चैत्र १५ गते काठमाडौं, धादिङ्ग, नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको ११८.६१ वर्ग किमि क्षेत्रफल समेटी मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा भए पश्चात् जैविक विविधता संरक्षणमा व्यापक मात्रामा जनसहभागिता जुट्न थालेको छ । यस राष्ट्रिय निकुञ्जको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि छुट्टै शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६ तयारी भई कार्यान्वयनको क्रममा रहेको छ । निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेनाका गणहरु तथा सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा निकुञ्जको प्राकृतिक स्रोत माथिको चाप न्यून र चोरी शिकार नियन्त्रण गर्ने कार्य भईरहेको भएता पनि जैविक विविधता, भू दृश्य र प्राकृतिक सम्पदाहरुको क्षेत्रको रुपमा रहेको निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा केही चुनौतीहरु सामना गर्नु परेको छ । वन्यजन्तुको वासस्थानको विनाश तथा क्षयीकरण, मध्यवर्ती क्षेत्र अतिक्रमण, चोरी शिकार, मानव वन्यजन्तु द्वन्द, घाइते, अशक्त, टुहुरा र असहाय वन्यजन्तुको व्यवस्थापन आदि मुख्य चुनौतीको रुपमा रहेका छन् ।

जैविक विविधता संरक्षण र निकुञ्ज व्यवस्थापनको कार्यलाई निरन्तरता दिंदै आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा पनि मुख्य रुपमा निकुञ्ज क्षेत्रका जैविक विविधताको संरक्षण तथा व्यवस्थापन, भौतिक तथा पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको निर्माण तथा मर्मत संभार, पर्यटन प्रवर्धन, अध्ययन अनुसन्धान क्षमता बिकास, निकुञ्ज सुरक्षा तथा आगलागी नियन्त्रण, प्रचारप्रसार, अन्तरक्रिया तथा समन्वय, नीतिगत व्यवस्थापन, वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत र अन्य मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । यस निकुञ्जबाट संचालित उक्त कार्यक्रम तथा कृयाकलापहरुबाट प्राप्त उपलब्धीहरु समेटेर वाार्षिक प्रगति विवरण सहितको यो पुस्तिका तयार गरिएको छ । यो पुस्तक मार्फत आ.व. २०८१/८२ मा संचालित कार्यक्रमहरु तथा अन्य जानकारीमुलक विवरणहरु सर्वसाधारण, सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु, अध्ययन अनुसन्धानकर्ता, लगायत सम्पुर्ण सरोकारवालाहरुलाई लाभदायक हुने विश्वास लिएको छु ।

कार्यक्रम कार्यान्वयन गरी लक्ष्य हासिल गर्नको लागि रचनात्मक सुझाव, निर्देशन एवं हौसला प्रदान गर्नुहुने राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका श्रीमान् महानिर्देशक प्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । साथै वार्षिक कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण संस्थाहरु, महानुभावहरु, कर्मचारी मित्रहरु, निकुञ्जमा तैनाथ नेपाली सेनाका गणहरु, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिका अध्यक्ष, अन्य पदाधिकारी लगायत सम्पुर्ण उपभोक्ताहरुलाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै यस निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा सम्बन्धित सबै क्षेत्र र पक्षबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछु । वर्ष भरि संचालित कार्यक्रमलाई मुखरित हुने तवरले सम्पुर्ण कार्यक्रमहरुको आवश्यक विवरण संकलन गरी पुस्तिका तयारीमा विशेष भूमिका निभाउनु हुने यस कार्यालयका संरक्षण अधिकृत श्री शिवलाल गैरे र रेञ्जर श्री बिजू पौडेललाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।
अन्त्यमा, यस पुस्तकमा समावेश गरिएका विषयवस्तुहरुका बारेमा आदरणीय पाठक वर्गबाट समिक्षात्मक तथा रचनात्मक प्रतिक्रियाको समेत अपेक्षा राख्दछु ।
धन्यवाद ।

डिल बहादुर पुर्जा पुन
बरिष्ठ संरक्षण अधिकृत

विषय-सूची

१. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज ... 1

१.१. परिचय ... 1

१.२. लक्ष्य ... 2

१.३. निकुञ्ज स्थापना तथा व्यवस्थापनको उद्देश्यहरु ... 2

१.४. अवस्थिती ... 3

१.५. भू—उपयोग ... 3

१.६. राष्ट्रिय निकुञ्जको विशेषताहरु ... 5

१.७. सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतिहरु ... 5

२. जैविक विविधता ... 7

२.१. वन तथा वनस्पति विविधता ... 7

२.२. वन्यजन्तु ... 8

२.३. जलश्रोत ... 11

२.४. संस्कृतिक सम्पदा/विविधता ... 12

३. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रमहरुको प्रगति ... 12

३.१ भौतिक पूर्वाधार निर्माण/मर्मत सुधार कार्य ... 12

३.२ तालिम /गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया ... 18

३.३. पर्या पर्यटन कार्यक्रम ... 19

३.४ चोरी शिकार नियन्त्रण कार्य ... 21

३.५. विविध ... 30

४. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन ... 32

४.१. परिचय ... 32

४.२. मध्यवर्ती क्षेत्र स्थापनाको उद्देश्य ... 32

४.३. चुनौती ... 33

४.४. मध्यवर्ती क्षेत्रको संरचना स्वरुप ... 33

४.५. मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति, समूहहरुको विवरण ... 33

४.६. मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनको विवरण ... 35

४.७. आ.व. २०८०/८१ मा मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको प्रगति प्रतिवेदन ... 35

४.८. राहत वितरण ... 39

५. राजश्व र पर्यटन ... 41

अनुसूचीहरु

१. निकुञ्ज क्षेत्र घोषणाको राजपत्र

२. मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र

३. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना

४. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु सम्रक्षण विभाग आयोजना

५. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको सांगठनिक ढाँचा

६. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्वीकृत कर्मचारी दरवन्दी विवरण

७. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज घोषणा पश्चात्का कार्यालय प्रमुखहरुको नामावली

८. कार्यरत कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार नामावली

९. खानेपानी मर्मतको अनुमती विवरण

१०. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा रहेका पदमार्गहरुको विवरण

११. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश गर्दा लाग्ने प्रवेश शुल्कको विवरण

१२. अध्ययन अनुमती प्रदान गरिएको विवरण

१३. मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरुको विवरण

१. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज

१.१. परिचय

बि.सं. २००७ देखि बि.सं. २०३२ साल सम्म २५ वर्षको अवधिमा अत्यधिक वन विनाश र अतिक्रमणका कारण पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीको जलाधार क्षेत्रको विनाश भएकोले यी नदीहरुको जलाधार क्षेत्र संरक्षण गर्न नेपाल सरकारले बि.सं. २०३२ सालमा शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रुपमा घोषणा गरी संरक्षणको सुरुवात गरेको थियो । त्यसको दुई वर्ष पश्चात् बि.सं. २०३४ सालमा यसलाई शिवपुरी संरक्षित जलाधार क्षेत्र र वि.सं. २०३९ (सन् १९८३) मा शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षको रुपमा संरक्षण गर्न थालियो । काठमाडौं, नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको समुन्द्र सतहदेखि ९६० मिटरदेखि २७३२ मिटर उचाईसम्म फैलिएको मध्य पहाडी भूभागको उपोष्णदेखि समशितोष्ण क्षेत्रको १४४ वर्ग किमी क्षेत्रफल रहेको क्षेत्रलाई बि.सं. २०५८ साल फाल्गुन ६ गते (सन् २००२ फेब्रुवरी १८) मा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा घोषणा गरीयो । बि.सं. २०६५ (सन् २००९) सालमा १५ वर्ग किमी क्षेत्रफल भएको काठमाडौं र धादिङ जिल्लामा अवस्थित नागार्जुन वन क्षेत्रलाई पनि समावेश गरी शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा घोषणा गरीयो । यो राष्ट्रिय निकुञ्ज काठमाडौं उपत्यकाको उत्तर र पश्चिममा फैलिएको छ र यसले नेपालको संरक्षित क्षेत्र प्रणालीमा मध्य पहाडी भूभागको पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको छ । निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्थानीय बासिन्दाको सक्रिय सहभागिता हासिल गर्न बि.सं. २०७२ (सन् २०१६) मा काठमाडौं, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक र धादिङ जिल्लाका ९ नगरपालिका र २ गाउँपालिकाको ११८.६१ वर्ग किमी क्षेत्रफल समेटेर मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरिएको छ।

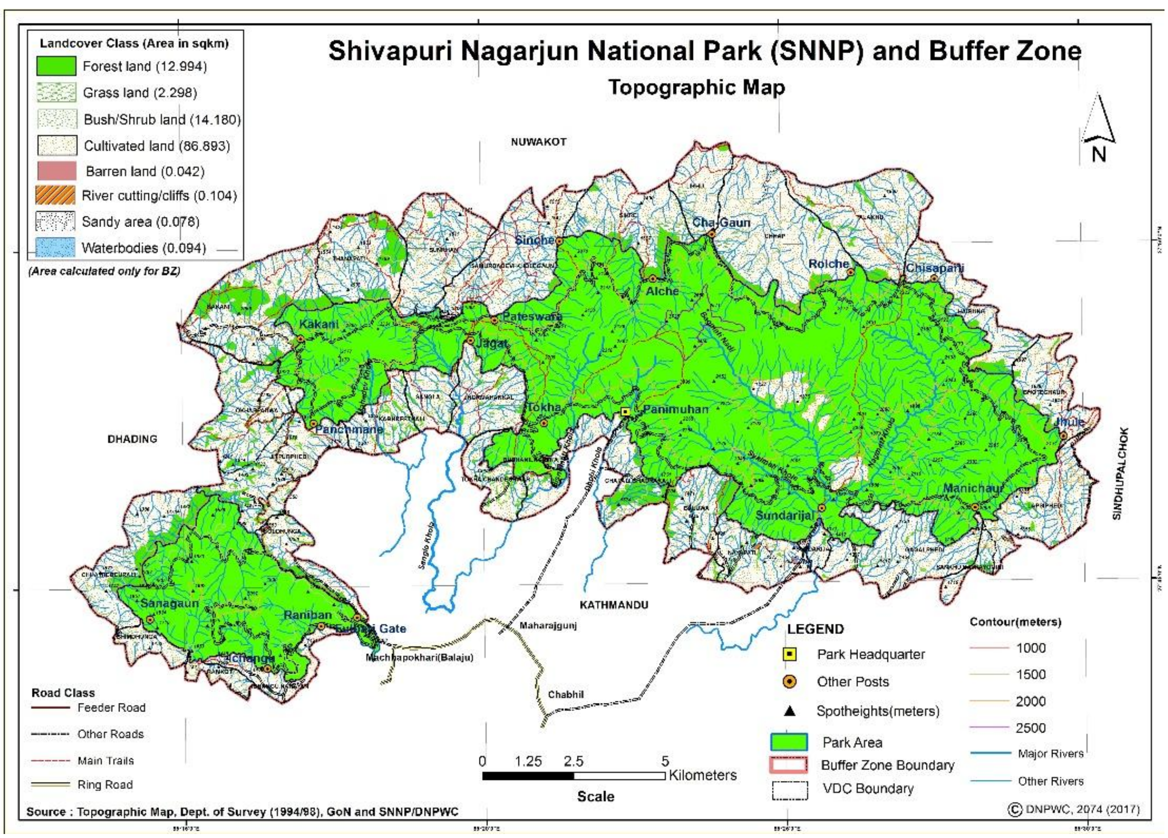

तालिका १: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्रफल

जिल्ला	निकुञ्ज क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	निकुञ्ज क्षेत्र अनुपात (%)	मध्यवर्ती क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	मध्यवर्ती क्षेत्र अनुपात (%)	जम्मा क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	जम्मा अनुपात (%)
सिन्धुपाल्चोक	१३	८.१८	१३.९७	८.१८	२६.९७	९.७२
नुवाकोट	३६	२२.६४	३९.४	२२.६४	७५.४	२७.१६
धादिङ	७.३	४.५९	१९.७६	४.५९	२७.०६	९.७५
काठमाडौं	१०२.७	६४.५९	४५.४८	६४.५९	१४८.१८	५३.३८
जम्मा	**१५९**	**१००**	**११८.६१**	**१००**	**२७७.६१**	**१००**

१.२. लक्ष्य

यस निकुञ्जको मुख्य लक्ष्य जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै जलाधार क्षेत्र र पानीका श्रोतको समुचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय सेवा प्रवाह गर्नु हो ।

१.३. निकुञ्ज स्थापना तथा व्यवस्थापनको उद्देश्यहरु

- विश्वमै संकटमा परेका र रैथाने वनस्पति र वन्यजन्तुका प्रजाति, समुदाय, पारिस्थिकीय प्रणाली र वन्यजन्तुहरुको वासस्थान संरक्षणमा विशेष ध्यान केन्द्रित गर्दै जैविक विविधताको संरक्षण र सुरक्षा प्रदान गर्नु ।
- मध्य पहाडी पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधीत्व गरेको पर्यावरणीय एवं वातावरणीय कार्य र प्रकृयाहरुलाई दिगो रुपमा संरक्षण गर्नका लागि वन्यजन्तुहरुको जमिन र जलीय वासस्थानलाई व्यवस्थापन गर्नु ।
- पानीका श्रोत, जलीय प्रणाली र प्रकृयाको दिगो संरक्षण तथा सुधार गर्नका लागि पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्नु ।
- प्राकृतिक स्वरुपमा कुनै दखल नपारी प्राकृतिक, सामाजिक र साँस्कृतिक सम्पदामा न्यून नकारात्मक असर पर्ने गरी दिगो तथा वातावरण मैत्री पर्या-पर्यटनको नियमन र बिकास गर्नु ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानीय समुदायको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुधार,मानव वन्यजन्तु द्वन्द्ध न्यूनिकरण, वनको संरक्षण तथा बिकास, पर्यापर्यटनको बिकास र संरक्षण, चेतना अभिबृद्धिका माध्यमबाट जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको सक्रिय सहभागिता हासिल गर्नु ।
- अध्ययन अनुसन्धान, क्षमता अभिबृद्धी, समन्वय तथा सहकार्यका माध्यमबाट निकुञ्जका कर्मचारी, निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेना र स्थानीय समुदायको संस्थागत क्षमता अभिबृद्धी गर्नु ।

१.४. अवस्थिती

समुन्द्र सतहको ९६० मिटर देखि २७३२ मिटरसम्मको उचाईमा फैलिएको यस निकुञ्ज क्षेत्रमा उपोष्ण (Sub-tropical) र समशितोष्ण (Temprate) वन पाइन्छ । भौगोलिक रुपमा यस निकुञ्जको शिवपुरी वन क्षेत्र २७°४५' तथा २७°५२' उत्तर अक्षांस देखि ८५°१५' तथा ८५°३०' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ भने नागार्जुन वन क्षेत्र २७°४३' तथा २७°४६' उत्तरी अक्षांसदेखि ८५°१३' तथा ८५°१८' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ ।

१.५. भू—उपयोग

१.५.१ भू-गर्भ : भौगोलिक रुपमा शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज उपोष्ण र समसितोष्ण गरी दुई वटा क्षेत्रमा फैलिएको छ । यहाँ पाईने मुख्य चट्टानहरुमा पत्रे वा टल्कने ढुङ्गा, सिलिकेट, लवण, मिश्रित खनिजयुक्त पत्रे चट्टान लगायत चुम्बकीय धातुजन्य मिश्रण रहेका चट्टानहरु छन् । निकुञ्ज क्षेत्रमा प्राय मलिलो कालो, रातो र वलौटे माटो पाईन्छ ।

१.५.२ भू-उपयोग : निकुञ्ज र यसको वरपरको भू-उपयोग प्रणालीमा मुख्यत वन क्षेत्र, त्यसपछि झाडी बुट्यान, कृषि भूमि र घाँसे मैदान रहेका छन् । वनको क्षेत्र ११८.३९ वर्ग कि.मि. (७४.४६ प्रतिशत), झाडी तथा बुट्यान ३२.५२ वर्ग कि.मि. (२०.४५ प्रतिशत), घाँसे मैदान ५.१३ वर्ग कि.मि. (३.२३ प्रतिशत) र अन्य स्वरुप जस्तै पहरा, भवन, पोखरी, खोला, ताल, आदि २.९५ वर्ग कि.मि. (१.८५ प्रतिशत) रहेको पाइन्छ ।

१.५.३ भू-बनोटः यो निकुञ्जको आधा भन्दा वढी भू-भाग ३० प्रतिशत भन्दा बढी भिरालो रहेका पहाडहरु रहेका छन् । यसको भिरालो भू-वनोट र माटोको प्रकृतिका कारण निकुञ्जको उत्तरी क्षेत्रमा अत्यधिक भू-क्षय तथा भू-स्खलन हुन गरेको पाइन्छ । भू-स्खलन, गल्छि भू-क्षय, भिरालो गह्राहरुमा, पत्रे भू-क्षय नदीको किनारमा हुने भू-क्षय शिवपुरी तर्फको उत्तरी खण्डमा सामान्यतया हुने गर्दछन् । भू-क्षय तथा भू-स्खलन हुनुको प्रमुख कारक तत्वहरुमा दक्षिणी र उत्तरी भिरालो जमिनमा अन्धा धुन्धा सडक निर्माण गर्नु, मौसमी भिषण वन डढेलो र वन कटानी फडानी र विनाश नै हुन् ।

तालिका २ : शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको ऐतिहासिक संक्षिप्त विवरण

वर्ष	महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरु
बि.सं. २००७-२०३२ (सन् १९५०-१९७६)	पवित्र वागमती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रमा अत्यधिक वन विनाश र अतिक्रमण ।
बि.सं. २०३२ (सन् १९७६)	बिकास वोर्ड ऐन, १९५६ अन्तर्गत शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्र र शिवपुरी जलाधार बिकास वोर्ड गठन भई शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्र आयोजना सञ्चालन भयो । जलाधार बिकास वोर्ड वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालयका सचिवको अध्यक्षतामा गठन गरिएको थियो ।
बि.सं. २०३४ (सन् १९७८)	शिवपुरी जलाधार संरक्षित क्षेत्र घोषणा । जलाधार बिकास वोर्ड राजदरबारका परिवारका सदस्यको अध्यक्षतामा रहने गरी गठन भयो ।
बि.सं. २०३९ (सन् १९८३)	शुरुमा शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रुपमा सिमाङ्कन र राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरिएको थियो भने, पछि यो सालमा यसलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ अन्तर्गत शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षको रुपमा घोषणा गरिएको थियो ।
बि.सं. २०४० (सन् १९८४)	बि.सं.२०३२ सालमा गरिएको व्यवस्थालाई विस्थापित गर्न शिवपुरी जलाधार तथा वन्यजन्तु आरक्ष बिकास वोर्ड, बिकास वोर्ड ऐन, १९५६ अनुसार रहने गरी स्थापना गरीयो ।
बि.सं. २०४१ सन् (१९८५)	विश्व खाद्य संगठन (FAO) को सहयोगमा शिवपुरी जलाधार व्यवस्थापन तथा इन्धन उत्पादन वृक्षारोपण आयोजना (बि.सं. २०४१-२०४९) पहिलो चरण शुरुवात भयो ।
बि.सं. २०४९ (सन् १९९२)	शिवपुरी एकीकृत जलाधार बिकास आयोजनाको दोश्रो चरण विश्व खाद्य संगठनको सहयोगमा (बि.सं. २०४९-२०५४) शुरुवात गरीयो ।
बि.सं. २०५२ (सन् १९९५)	शिवपुरी जलाधार व्यवस्थापन योजना तयारी र विश्व खाद्य संगठन र आयोजना सञ्चालन समितिले प्राविधिक रुपमा स्वीकृत भयो । तर नेपाल सरकारबाट स्वीकृत हुन बाँकी रह्यो ।

वर्ष	महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरु
बि.सं. २०५४ (सन् १९९७)	विश्व खाद्य संगठनको दोश्रो चरण समाप्त (बि.सं. २०५४-२०५६ सम्म आयोजना थप) ।
बि.सं. २०५६ (सन् १९९९)	मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार शिवपुरी जलाधार बिकास वोर्डको अध्यक्षतामा शिवपुरी आयोजनाको प्रमुख रहने व्यवस्था गरीयो ।
बि.सं. २०५८ (सन् २००२)	शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षबाट परिवर्तन गरी शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा घोषणा गरीयो ।
बि.सं. २०६० (सन् २००३)	निकुञ्ज, आरक्ष वा संरक्षण क्षेत्र गैर सरकारी वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने नीतिको सम्बन्धमा अवलम्बन गरने कार्य प्रकृया, २०६० अन्तर्गत शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज व्यवस्थापन गर्न गैरसरकारी संघसंस्थाले दिने सूचीमा समावेश ।
बि.सं. २०६१ (सन् २००४)	तत्कालिन श्री ५ महेन्द्र प्रकृति संरक्षण कोषद्वारा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको व्यवस्थापन योजना तयारी, तर तत्कालिन श्री ५ को सरकारबाट स्वीकृत हुन बाँकी ।
बि.सं. २०६२ (सन् २००५)	महत्वपूर्ण चरा तथा जैविक विविधता क्षेत्रको रुपमा घोषणा ।
बि.सं. २०६५ (सन् २००९)	नागार्जुन वन क्षेत्र थप गरी यसको नाम शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नामाकरण ।
बि.सं. २०६८ (सन् २०१२)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज व्यवस्थापन योजना तयार ।
बि.सं. २०७२ (सन् २०१६)	मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा (बि.सं. २०७२।१२।१५ गते राजपत्रमा प्रकासित) ।
बि.सं. २०७३ (सन् २०१७)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ स्वीकृत ।
बि.सं. २०७४ (सन् २०१८)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षीय व्यवस्थापन योजना स्वीकृत ।
बि.सं. २०७६ (सन् २०१९)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६ स्वीकृत ।

तालिका ३ : शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको तथ्यगत यथार्थ विवरण अवस्था

शीर्षक	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्र
स्थान	मध्य नेपाल
राजपत्रमा सूचना प्रकाशन	शिवपुरी जलाधार तथा वन्यजन्तु आरक्ष, २०४१, शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज, २०५८, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज २०६५, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र २०७२, नियमावली २०७६
आइयूसिएनको वर्गिकरण	राष्ट्रिय निकुञ्ज दोश्रो र मध्यवर्ती क्षेत्र छैठौ
जिल्ला	काठमाडौं, नुवाकोट, धादिङ र सिन्धुपाल्चोक
अवस्थिती	शिवपुरी : उत्तरी अक्षांश २७ डिग्री ४३ मिनेट-२७ डिग्री ५२ मिनेट पूर्वि देशान्तर ८५ डिग्री १३ मिनेट- ८५ डिग्री ४५ मिनेट नागार्जुन : उत्तरी अक्षांश २७ डिग्री ४३ मिनेट -२७ डिग्री ४६ मिनेट पूर्वी देशान्तर ८५ डिग्री १३ मिनेट- ८५ डिग्री १८ मिनेट
भौगोलिक क्षेत्र	मध्य पहाड
प्रमुख भू-दृश्यहरु	शिवपुरी चुचुरो, जामाचो चुचुरो, मणिचुड, चिसापानी
कूल क्षेत्रफल	१५९ वर्ग कि.मि. (शिवपुरी १४४ वर्ग कि.मि. र नागार्जुन १५ वर्ग कि.मि.)
उचाई	समुद्र सतह नरसिंहघाट (९६०) देखि शिवपुरी चुचुरो (२७३२) मिटरसम्म
हावापानी तथा मौसम	मनसुन
Bioclimatic Zone	मध्यपहाड/पर्वत
औसत तापक्रम	उच्चतम २७.७ डिग्री सेन्टिग्रेट, न्यूनतम ०.३० डिग्री सेन्टिग्रेट
औसत वार्षिक वर्षा	२७२७ मिलि लिटर

निकुञ्ज मुख्यालय	पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाडौं
निकुञ्ज पोष्ट र प्रवेशद्वार	१३ वटा (सुन्दरीजल, ढकालचौर र नागार्जुन सेक्टर अन्तर्गत)
सुरक्षा पोष्ट (नेपाली सेना)	शिवपुरी तर्फ १२ र नागार्जुन तर्फ ८ वटा
जैविक विविधता	वनस्पति र वन्यजन्तु
वनस्पति/वन	४ प्रकारका वन : तल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते जंगल, खोटेसल्लाको वन, उपल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते जंगल, बाँझ-फलाट तथा खस्रुको जंगल
फूल फूल्ने प्रजातिहरु	१११४ प्रजाति
व्यापारिक लाभ दिने प्रजाति	१०२ प्रजातिका जडिबुटीहरु, ४९ प्रजातिका खान योग्य प्रजाति
रैथाने प्रजाति	१६ प्रजातिहरु
वन्यजन्तु	१२४ प्रजातिका पुतली, ६५ भन्दा बढी प्रजातिका स्तनधारी र ३४८ भन्दा बढी प्रजातिका पंक्षीहरु
मध्यवर्ती क्षेत्र	२०७२ चैत्र १५ गते
क्षेत्रफल र फैलावट	११८.६१ वर्ग कि.मि. काठमाडौं, नुवाकोट, धादिङ र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका ९ वटा नगरपालिका र २ वटा गाउँपालिका (साविक २९ वटा गाविसका केही र पुरा गरी १४९ वडाहरु)
मुख्य जातजाती	तामाङ, ब्राह्मण, क्षेत्री र अन्य
जनसंख्या	१२,३५२ घरधुरी, ५६,४७४ जनसंख्या, (२७,७९७ महिला, २८,६७७ पुरुष) (शिवपुरी नागाजुर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय सर्वेक्षण, २०७३)
पेशा	कृषि, पशुपालन, दैनिक ज्यालादारी, पर्या पर्यटन
पर्यापर्यटन : मुख्य आकर्षण (निकुञ्ज क्षेत्र भित्र)	शिवपुरी : वागद्वार, सुन्दरीजल, विष्णुद्वार, मणिचुड, नागीगुम्बा, तारकेश्वर, चिसापानी नागार्जुन : जमाचो, पचली भैरव, शान्ती गुफा, पाप पुण्य गुफा, लक्ष्मी गुफा

१.६. राष्ट्रिय निकुञ्जको विशेषताहरु

- मध्यवर्तीका सम्पूर्ण र काठमाडौं उपत्यकाका ५० प्रतिशतभन्दा बढी बासिन्दाका लागि शुद्ध खानेपानी आपूर्ति गर्नु, भूमिगत जलभण्डार, सिंचाई र जलविद्युत उत्पादनका लागि जल प्रवाह गर्नु ।
- काठमाडौं उपत्यकामा उत्सर्जन हुने प्रदुषित वायूलाई कार्वन विच्छेदनका माध्यमबाट काठमाडौंको हावालाई स्वच्छ पार्ने र तापक्रमलाई सन्तुलित गर्ने ।
- पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीको उद्गमस्थल, वाग्मती, विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापन ।
- मध्य पहाडी भू–भागको जैविक विविधताको संरक्षण ।
- उत्तर र दक्षिण जोड्ने महत्वपूर्ण जैविक मार्ग ।
- अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण समुदायले महत्वपूर्ण चरा र जैविक विविधता क्षेत्रको घोषणा गरिएको क्षेत्र ।
- नेपालको राजधानी काठमाडौंबाट नजिकै रहेको मुख्य पर्यटकीय गन्तब्यस्थल ।
- जैविक विविधता, धार्मिक एवं सांस्कृतिक अध्ययन अनुसन्धानको लागि उपयुक्त क्षेत्र ।
- विद्यार्थी र अनुसन्धानकर्ताका लागि अध्ययन केन्द्रको रुपमा रहेको छ ।

१.७. सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतिहरु

१.७.१ सवल पक्ष :

- पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन ।
- काठमाडौं उपत्यकाका लागि पिउने पानी, सिंचाई र भूमिगत जलभण्डारको संचिती वृद्धि गर्नु ।

- काठमाडौँ उपत्यकामा श्रृजना भएको वायु प्रदुषणलाई सोसेर स्वच्छ अक्सिजन, उत्सर्जन गर्नु र जल वाष्पिकरणका माध्यमबाट काठमाडौँ उपत्यकाको तापक्रममा सन्तुलन कायम गर्नु ।
- यो निकुञ्ज काठमाडौँ उपत्यकाको जीवन हो ।
- मध्य-पहाडी क्षेत्रको जैविक विविधताको भण्डार ।
- नेपालको राजधानी काठमाडौँ नजिकैको राष्ट्रिय निकुञ्ज पैदल यात्रा, चरा, पुतली अवलोकन, योगध्यान, तथा प्रकृति मैत्री पर्यटन गन्तव्यस्थल ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र आर्थिक-सामाजिक अवस्था सुधार गर्न पर्यापर्यटनबाट यथोचित राजश्वको आम्दानि ।
- स्थानीय समुदाय, सरोकारवाला, लगायत राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण साझेदार तथ्य सहयोगी संघ संस्थासँग सहकार्य गर्न सकिने ।
- निकुञ्जको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति र सुरक्षाका लागि नेपाली सेनाका दुई वटा गण तैनाथ रहनु ।

१.७.२ कमजोर पक्ष :

- सीमाना पर्खाल मर्मत सम्भार नहुनु ।
- अपर्याप्त बजेट तथा स्रोतहरु ।
- जलवायू परिवर्तनका असर र समस्याग्रस्त वन्यजन्तुहरुको पर्याप्त अध्ययन अनुसन्धान नहुनु ।
- यातायात र सञ्चारको यथोचित सुविधा नहुनु ।
- अवैज्ञानिक र अव्यवस्थित जल उपयोग प्रणाली ।
- डढेलो नियन्त्रण व्यवस्थापन योजनाको अभाव ।

१.७.३ अवसरहरु :

- जलाधार क्षेत्रमा वनस्पति ढकाई उल्लेख्य मात्रामा सुधार हुँदा जल भण्डारण क्षमतामा वृद्धि भई खानेपानीको गुण र मात्रामा सुधार हुनु ।
- जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको सहभागिता बृद्धि ।
- वातावरणीय सन्तुलनका सूचक प्रजाति चितुवा (थोप्ले बाघ) को संख्या वृद्धि हुनु ।
- स्थानीय समुदायको सहभागितामा पर्या-पर्यटनको बिकासमा व्यापकता ल्याउन सकिने ।
- प्राज्ञिक निकाय र संरक्षण सहयोगीहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न सकिने ।
- वातावरणीय सेवा भुक्तानीको कार्यान्वयन, जल उपयोग र पर्या-पर्यटनबाट प्राप्त हुने राजश्वबाट निकुञ्ज र यसको मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने बजेटमा स्वनिर्भर हुन सकिने ।
- यसै निकुञ्जसँग मिल्दोजुल्दो प्रकृतिका संरक्षित क्षेत्रहरु व्यवस्थापनमा यसको व्यवस्थापनको प्रणालीलाई नमूना बनाउन सकिने (अध्ययन केन्द्र, उत्कृष्ट व्यवस्थापनको नमूना, समय सुहाउँदो व्यवस्थापन दक्षता र कला आदि) ।

१.७.४ चुनौतिहरु :

- परम्परागत प्रयोग र अवैध व्यापारका लागि वन्यजन्तु र वनस्पतिको चोरी शिकार तथा कटानी फडानी ।
- प्राकृतिक कारणबाट घाँसे मैदानको क्षयीकरण र रुपान्तरण ।

- केन्द्रित पर्यापर्यटन/स्थान विशेषमा मात्र पर्यापर्यटनको बिकास ।
- वन पैदावारका लागि स्थानीय बासिन्दाको निकुञ्ज माथि अत्यधिक निर्भरता ।
- बढ्दो मानव-वन्यजन्तु बीचको द्वन्द ।
- जलवायू परिवर्तनको जैविक विविधतामा अनिश्चित खालको प्रतिकूल प्रभाव ।
- नदी, पानीका स्रोत र सीमसार क्षेत्रमा फोहोर तथा प्रदुषण ।
- पानी र नदीजन्य स्रोतको अत्याधिक दोहन र नदीजन्य वन पैदावार व्यवस्थापनमा समस्या ।
- निकुञ्जको बीच भागमा चार वटा वस्ती मूलखर्क, ओखेनी, चिलाउने र कुनेगाँउ ।
- सुख्खा मौसममा सल्लाको वन क्षेत्रमा अत्यधिक वन डढेलोको जोखिम ।
- निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नका लागि अपर्याप्त बजेट ।
- निकुञ्ज र सुरक्षार्थ तैनाथ गणका ध्वस्त भएका भौतिक संरचना पुनर्निर्माणमा ढिलाई ।
- निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा अव्यवस्थित, अनधिकृत र अवैज्ञानिक सडक सञ्जालको बिकास हुनु ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा भू-उपयोग प्रणालीमा द्रुत गतिमा परिवर्तन ।

२. जैविक विविधता

२.१. वन तथा वनस्पति विविधता

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको भौगोलिक अवस्थिति, उचाई र जलवायुको विभिन्नताका कारण यहाँको वनस्पतिको विविधतामा प्रचुरता पाइन्छ । यो निकुञ्ज उपोष्ण र समशितोष्ण क्षेत्रमा अवस्थित रहेको पाइन्छ । यहाँ १४०२ प्रजातिका वनस्पति पाइन्छन् । करिव १२९ प्रजातिका च्याउ र २२ प्रकारका सुक्ष्म ढुसीका प्रकारहरु अभिलेखिकरण गरिएका छन् । यहाँ १४०२ मध्ये १११४ फूल फूल्ने वनस्पतिहरु पाइन्छन् भने १६ प्रजातिका रैथाने वनस्पतिहरु पाइन्छन् । यो निकुञ्जमा चार किसिमका वनका प्रकारहरु छन्, जसमध्ये तल्लो मिश्रित चौडापाते वन, खोटे सल्लाको वन, खस्रु-फलाँटको वन र उपल्लो मिश्रित चौडापाते जंगल रहेका छन् । वनको किसिमहरुको विविधताका कारण यहाँ वनस्पति र जीवजन्तुको विविधता रहेको पाइन्छ । फलस्वरुप यहाँ खतरामा परेका र रैथाने प्रजातिका वन्यजन्तुका प्रकारहरुको प्रचुरता रहेको छ । यहाँको जंगलमा चिलाउने, कटुस, उत्तिस, खोटेसल्ला, खस्रु, फलाँट, बाँझ, गुराँसका प्रजातिहरुको प्रधानता रहेको छ । यस निकुञ्ज क्षेत्रभित्र भिन्न प्रकारका विविधतापूर्ण Physiographic अवस्थाका कारण ५ प्रकारका पारिस्थिकीय प्रणाली र ४ प्रकारका वनका किसिमहरु पाइन्छन् । मध्यपहाडी क्षेत्रमा पाइने ५२ प्रकारका वन पारिस्थिकीय प्रणालीमध्ये यो निकुञ्जले ९.६ प्रतिशत अर्थात ५ वटा प्रकारको प्रतिनिधित्व गर्दछ । उपलब्ध पारिस्थिकीय प्रणालीहरुमध्ये क्रमश: कोलिनियन खस्रु-चौडापाते वन ३७६९ हेक्टर, त्यसपछि चिलाउने र खोटेसल्ला Mesohygraphytic २,५४५ हेक्टर र पहाडी खस्रु-बाँझ २,१९२ हेक्टर पाइन्छन् ।

तालिका ४ : शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पारिस्थिकीय प्रणालीको विविधता

क. सं.	वर्गिकरण	संख्या
१	वनको प्रकार	४
२	पारिस्थिकीय प्रणालीका प्रकार	५
३	Physiographic क्षेत्रहरु	१
४	जलवायु क्षेत्र	२

तालिका ५ : मध्य-पहाडी क्षेत्रको पारिस्थिकीय प्रणालीको शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जले प्रतिनिधित्व गर्ने क्षेत्र

क्र. सं.	पारिस्थिकीय प्रणाली	शि.ना.रा.नि.	नेपाल	प्रतिशत (शि.ना.रा.नि.)
१	पहाडी खस्रु	२१९२ हे.	६४९००० हे.	०.३
२	कोलिनियन खस्रु-मिश्रित चौडापाते वन	३७६९ हे.	५४२००० हे.	०.७
३	चिलाउने, कटुस Hygrophyte	२१२४३ हे.	५२३००० हे.	०.०५
४	चिलाउने-खोटेसल्ला Mesohygraphytic	२५४५ हे.	२२३००० हे.	१.१
५	खोटेसल्ला Xerophytic forest	३५२ हे.	१६०००० हे.	०.२

तालिका ६ : शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने महत्वपूर्ण वनस्पतिका प्रकारहरु

अवस्था	नेपालमा पाइने संख्या	शि.ना.रा.नि.मा पाइने संख्या	प्रतिशत शि.ना.रा.नि.
संकटमा परेका	२	१	५०
संवेदनशील	५	-	०
खतराको नजिक	२	१	५०
संरक्षित (नेपाल सरकार)	१८	३	१६.७
साइटिस प्रथम	२	-	०
साइटिस द्वितीय	४५८	१२६	२७.५
साइटिस तृतीय	४	२	२५

तालिका ७ : शि.ना.रा.नि. मा वनस्पति र वन्यजन्तुको उचाई तथा बासस्थान अनुसारको विवरण

वनको प्रकार वा बासस्थान	उचाई (मि.)	वनस्पति	वन्यजन्तु
तल्लो मिश्रित चौडापाते वन	१०००-१५००	चिलाउने, कटुस, उत्तिस, कदम, पैयु	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, बाँदर, लंगुर, खरायो
खोटे सल्लाको वन	१०००-१६००	खोटे सल्ला, कटुस, काफल, सौर	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, बाँदर, लंगुर, खरायो
उपल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते वन	१५००-२७००	फिरफिरे, मौवा, उत्तिस, सौर, सिरिस, लाकुरी, ओखर, वैस, खस्रु प्रजाति	घोरल, हिमाली कालो भालु, मलसाप्रो, जंगली बँदेल,
खस्रु-बाँझको जंगल	२३००-२७००	खस्रु, चाप, गुराँस	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, दुम्सि

२.२. वन्यजन्तु

२.२.१ स्तनधारी वन्यजन्तु

यो निकुञ्जमा संकटमा परेका र संकटमा नपरेका स्तनधारी वन्यजन्तु पाइन्छन् । यिनिहरु उपोष्ण क्षेत्रको १००० मिटर उचाई देखि समुद्र सतहबाट २७०० मिटरसम्मको उचाईको शितोष्ण वन क्षेत्रमा फैलिएका छन् । प्रत्यक्ष अवलोकन, अप्रत्यक्ष अवलोकन, अन्तर्वार्ता, अध्ययन प्रतिवेदन समेतका आधारमा ६५ प्रजातिका स्तनधारी वन्यजन्तु अभिलेखिकरण गरिएका छन् । यस क्षेत्रमा अभिलेखिकरण गरिएका ६५ प्रजातिका स्तनधारी वन्यजन्तुमध्ये राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्जन्तु संरक्षण ऐन २०२९ को अनुसूची १ मा सूचीकृत संरक्षित वन्यजन्तु ४ प्रजातीहरु, आयूसिएनको रेड डाटा बुकमा सूचीकृत ८ प्रजातिहरु, १२ प्रजातिका साइटिसको अनुसूचीमा सूचीकृत -अनुसूची-१ मा ८ र अनुसूची २ मा ४ वन्यजन्तुहरु यस निकुञ्जमा पाइन्छन् । यस निकुञ्जमा पाइने स्तनधारी वन्यजन्तुहरको संक्षिप्त विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८ : शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने केही मुख्य स्तनधारीहरुको सूची

क्र.सं.	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	ऐनद्वारा संरक्षित	आइयूसिएन	साइटिस
१.	जरायो	Samber Deer	*Rusa unicolor*		VU	
२.	थार	Himalayan Serow	*Capricornis sumatraensis thar*		NT	I
३.	हिमाली घोरल	Himalayan Ghoral	*Naemorhedus goral*		VU	I
४.	चितुवा	Common Leopard	*Panthera pardus*		VU	I
५.	ध्वाँसे चितुवा	Clouded Leopard	*Neofelis nebulosa*	P	VU	I
६.	जंगली विरालो	Jungle Cat	*Felis chaus*		LC	II
७.	चरी बाघ	Leopard Cat	*Prionailurus bengalensis*	P	LC	II
८	हिमाली कालो भालु	Himalayan Black Bear	*Ursus thibetanus*		VU	I
९	आसामी (पहरे बाँदर)	Assam Macaque	*Macaca assamensis*	P	NT	II
१०	लंगुर	Nepal Grey Langur	*Semnopithecus schistoceus*		LC	I
११	रातो बाँदर	Rhesus Macaque	*Macaca mulata*		LC	II
१२	सालक	Chinese Pangolin	*Manis pentadactyla*	P	CR	I

संकेत :

P: Protected (संरक्षित), VU : Vulnerable (जोखिममा),

E: Endangered (खतरामा), NT: Near Threatened (खतरा नजिक),

L.C. : Least Count (कम गणना), CR: Critically Endangered (गम्भिर खतरामा),

साइटिस अनुसूची I : अनुसूची १ मा लोप हुने स्थितिमा पुगेका प्रजाति समावेश छन् । व्यापारको कारणले ती प्रजाति अझै खतरामा पर्ने र लोप हुन सक्ने हुँदा तिनको व्यापार एवं ओसार पसारलाई नियन्त्रण गरिएको छ । तथापि अनुसन्धान, शैक्षिक प्रयोजन वा चिडियाखानामा राख्ने प्रयोजनको लागि यो अनुसूचीमा सूचीकृत रहेको वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको सम्बन्धित देशका व्यवस्थापन र वैज्ञानिक निकायको सिफारिसको आधारमा ओसार पसार गर्न पाईन्छ । विना ईजाजत ती वनस्पति र वन्यजन्तु वा तिनको आखेटोपहार निकासी पैठारी गर्न पाईदैन । यो अनुसूचीमा परेको प्रजाति निकासी गर्ने ईजाजत पत्र लिनुभन्दा पहिला पैठारी गर्ने मुलुकले पैठारी पत्र र ईजाजत पत्र पनि दिएको हुनु पर्दछ । निकासी र पैठारी ईजाजत दिनुभन्दा अगाडि नै सम्बन्धित वैज्ञानिक निकायहरुले सो कार्यबाट उक्त प्रजातिको अस्तित्वमा हानी पुग्दैन साथै पैठारीकर्ता त्यसको हेरचाह गर्न सक्षम छ भन्ने कुरामा सन्तुष्ट भएको हुनु पर्दछ ।

साइटिस अनुसूची II : अनुसूची २ मा लोप हुने स्थितिमा पुगी नसकेको तर तिनको व्यापारलाई समयमा नियमन र नियन्त्रण नगर्दा निकट भविष्यमा लोप हुन सक्ने अवस्थामा रहेका प्रजातिलाई यस अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ । यस अनुसूचीमा समावेश भएका प्रजातिको निकासी गर्दा सम्बन्धित पक्ष राष्ट्रको वैज्ञानिक निकायले त्यस्ता प्रजातिको निकासीबाट अस्तित्वमा खतरा छैन भन्ने कुरा सुनिश्चित भएपछि मात्र व्यवस्थापन निकायले निकासी ईजाजत दिन सक्दछ । तर यस अनुसूचीमा सूचीकृत प्रजातिको हकमा कुनै पक्ष राष्ट्रको कानूनले पैठारी ईजाजत पत्र अग्रिमरुपमा लिनु पर्ने व्यवस्था गरेको अवस्थामा बाहेक पैठारी ईजाजत लिनु पर्ने बाध्यता भने रहँदैन ।

२.२.२ पंक्षी

नेपालमा रहेका विभिन्न "महत्वपूर्ण चरा क्षेत्र" (Important Bird Area (IBA) हरु मध्ये यस निकुञ्ज पनि एक हो । निकुञ्ज क्षेत्रमा ११७ प्रजातिका बसाइसराई गरी आउने चरा समेत ३४८ भन्दा बढी प्रकारका चराका प्रजातिहरु पाइन्छन् । निकुञ्जमा अभिलेखिकरण गरिएको चराका प्रजातिहरु मध्ये १२० प्रकारका सिमसार क्षेत्रमा आश्रित, ८० प्रजातिका जाडोको मौसममा बसाइसराई गरी आउने आगन्तुक, ६ प्रकारका मनसुनमा बसाइसराई आउने, २८ प्रकारका आवासिय प्रकारका र ६ प्रकारका फिरन्ते चराका प्रजातिहरु पाइन्छन् । यस क्षेत्रमा सामान्यत पाइने पंक्षीका प्रजातिहरुमा हिमाली गिद्ध, चल्लाचोर भुइँचील, वन वाज, शिक्रा, श्येनवाज, द्रोणक चील, गोमायु महाचील, गोकले, लामापुच्छ्रे, कालिज, कोइली, चुरेली, गौथली, जलखञ्जरी, खोलेधोबिनी, तोरी गाडा, भ्याकुर फिस्टा, मुसालिडे डिकुरे भ्याकुर र नेपालमा मात्र पाइने रैथाने चराको प्रजाती काडे भ्याकुर (Spiny babbler) पनि यस निकुञ्जमा पाइन्छन् ।

२.२.३ उभयचर र सरिसृप

दूर्लभ र संकटापन्न सरिसृप र उभयचर प्रजातिको लागि शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज र यसको मध्यवर्ती क्षेत्र उत्तम बासस्थान हो । उपोष्ण र शितोष्ण क्षेत्रको विशेषताहरुको प्रतिनिधित्व गर्ने यो क्षेत्र वन्यजन्तुको सरिसृप र उभयचरहरुको प्रचुरता रहको छ । यस निकुञ्जमा ९ प्रजातीका उभयचर र २० प्रजातीका सरिसृप पाइन्छन् । राजगोमन (King Cobra) यस निकुञ्जमा पाइने मुख्य सरिसृप हो । सरीसृप र उभयचरको बारेमा बिस्तृत अध्ययन अनुसन्धान हुन नसके पनि भ्यागुते सर्प (Himalayan pit viper), धामन, पानीसाँप, चिचिन्डे लगायतका सर्पहरु तथा हरियो छेपारो, छिपकली जस्ता सरीसृप समेत यहाँ पाइन्छ । पाहा, भ्यागुता, खस्रे भ्यागुताहरु यहाँ पाइने मुख्य उभयचरहरु हुन् ।

तालिका ९ : सरिसृप र उभयचरहरुको सूची

क्र.सं.	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	आइयुसिएन	साइटिस
१	भ्यागुता	Indian Bullfrog	*Hoplobatrachus tigerinus*		II
२	सर्प	Rat Snake	*Ptyas mucosuss*		II
३	राजगोमन	King Cobra	*Ophiophagus hanna*		II
४		Himalayan Trinket	*Orthriophis hodgsoni Günther, 1860*	Not yet assessed	
५		Mountain keelback	*Opisthotropis spenceri*	Not yet assessed	
६		Tawny cat snake	*Boiga stoliczkae*	LC	
७		Mountain pit viper	*Ovophis monticola*	LC	
८		False Cobra	*Malpolon moilensis*	LC	
९		Black banded trinket	*Oreocryptophis porphyraceus*	LC	

२.२.४ पुतली र कीराहरु

परागसेचनमा मुख्य भुमिका खेल्ने पुतलीहरुको मानिस, जैविक विविधता र पारिस्थितकीय प्रणालीमा महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । बासस्थान विज्ञहरुको मत रहेको छ की वातावरणमा हुने परिवर्तनबाट पुतली र मोथहरुको संख्या घट्नुको मुख्य कारण बासस्थान विनाश नै हो । भू–उपयोग प्रणाली जस्तै भौतिक पूर्वाधारको निर्माण र जलवायु परिवर्तनको कारण प्रतिकूल प्रभाव परेको छ । नेपालमा ६६० प्रजातिका पुतलीहरु पाइन्छन्, जुन विश्वमा पाइने पुतलीका प्रजातिको ३.३ प्रतिशत हो । ३६० भन्दा बढी प्रजातिका पुतलीहरु काठमाडौं उपत्यका र वरपरका क्षेत्रमा अभिलेख गरिएको छ (खनाल र स्मिथ, २०५६) । शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज एउटा सम्भावित क्षेत्र हो जहाँ पुतलीहरुको उचाईका आधारमा वितरण रहेको पाइन्छ । विगतमा गरिएको अध्ययनमा १०८ प्रजातिका पुतलीहरु अभिलेख गरिएको भएतापनि १२४ प्रजातिका पुतलीहरु पनि अभिलेखिकरण गरिएको छ । दूर्लभ र संकटापन्न प्रजातिको Papilio Krishna (Papilionidae), आयुसिएनको रातो सूचीमा सूचीकृत यो प्रजाति २१२० मिटर उचाईमा पाइन्छ । उचाईका आधारमा पुतलीको वितरण ४१ प्रजातिहरु १४०० मिटरको क्षेत्रमा, ४४ प्रजातिहरु १९०० मिटर उचाई, १७ प्रजातिहरु २४०० मिटर ६ प्रजातिहरु २७०० मिटर गरी कुल १०८ प्रजातिहरु पाईन्छन् ।

तालिका १०: शिवपुरी जंगलमा पुतलीका प्रजातिहरुको विविधता, वितरण र अवस्था

उचाई मिटर	कूल प्रजातिका संख्या	दूर्लभ प्रजातिको संख्या/सामान्य प्रजाति
१५००	२१	१०/२
१९००	२०	१२/३
१९००	२४	९/२
२४००	१७	३/३
२७००	६	२/०

२.२.५ माछा :

धाप ड्याममा रहेको पोखरी र त्यसको तल्लो तटीय खोलामा एउटा प्रजातिको माछा मात्र पाईन्छ जुन सबै प्रकारका प्राकृतिक पानीका स्रोतमा नेपाल भरि नै पाईने प्रजाति हो "द क्रिक लोच" (Schisture beavain) । यो प्रजाति कम महत्वको र आयूसिएनको कम सरोकारको प्रजातिमा सूचीकृत गरिएको छ । नागमती खोलामा असला माछाको एउटा प्रजाति धेरै संख्यामा पाईएको छ ।

२.३. जलश्रोत

धार्मिक क्षेत्र, जल श्रोतका मुहान र जैविक विविधता संरक्षणका दृष्टिकोणले काठमाडौं उपत्यकाको उत्तर तर्फ रहेको शिवपुरी र पश्चिम तर्फ रहेको नार्गाजुन महत्वपूर्ण पहाडहरुका रुपमा रहेका छन् । शिवपुरीको पानीमुहान (मुहान पोखरी) क्षेत्रबाट बि.सं. १९५० देखि नै काठमाण्डौ शहरमा योजनावद्ध रुपमा पुर्वाधार बिकास गरि खानेपानी आपूर्ति हुने गरेको छ । शिवपुरी जलाधार क्षेत्र संरक्षणको लागि वि.सं. २०३२/ ३३ देखि विश्व खाद्य तथा कृषि कार्यक्रम (**FAO**) को सहयोगमा बिभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएको थियो ।

निकुञ्ज कार्यालय मार्फत निकुञ्ज भित्रका वस्ती तथा जग्गा अधिग्रहण गर्ने कार्य वि.सं २०४७ साल सम्म रहेकोमा बदलिदो राजनैतिक प्रक्रियाले यो क्रम रोकिएकाले मुलखर्क, ओखेनी, चिलाउने र कुने गाँउ निकुञ्ज भित्र रहेका छन । यसका साथै जलाधार क्षेत्र आसपासको करिव ४,००० रोपनी (२०० हेक्टर) निजी जमिन अधिग्रहण गरी वृक्षारोपण गरिएको थियो । यस क्षेत्रबाट काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड, विभिन्न खानेपानी तथा सरसफाई

उपभोक्ता समितिले खानेपानी वितरणको लागि र केहि संघ संस्था, तथा व्यक्तिलहरुले समेत निजि प्रयोगकोलागि पानी संकलन गर्ने गरेका छन् ।

२.४. संस्कृतिक सम्पदा/विविधता

शिवपुरी पहाडको चुचुरो र नागार्जुन पहाडको चुचुरो हिन्दु र बौद्ध धर्माबलम्बीका लागि पवित्र तीर्थस्थलहरु हुन् । शिवपुरीमा भगवान शिव र नागार्जुनमा भगवान गौतम बुद्धको तपो भूमि हो । पवित्र बागमती र विष्णुमती नदीहरुको उद्गमस्थल शिवपुरी पहाडको पूर्वि र दक्षिण मोहडा रहेको छन् । जमाचो, पचली भैरव, विच गुफा, लक्ष्मी गुफा, पाप पुण्य गुफा, नाँच भैरव मन्दीर, बुद्धगुफा आदि नागार्जुन तर्फका प्रसिद्ध धार्मिकस्थल हुन भने वागद्वार, विष्णुद्वार, सुन्दरीमाई, कागेश्वरी, मणिचुड, तारकेश्वर र नागीगुम्बा शिवपुरी तर्फका प्रख्यात धार्मिक तीर्थस्थलहरु हुन् ।

३. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रमहरुको प्रगति

यस निकुञ्जमा सञ्चालित राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना तर्फको पुँजीगत र चालु खर्च अन्तर्गत सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरु निम्नानुसार रहेको छ । बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन अनुसूची ३ मा दिइएको छ ।

तालिका ११ : कार्यक्रम तर्फको संक्षित विवरण

आयोजना	विनियोजित वजेट (रु. लाखमा)			खर्च (रु. लाखमा)			वित्तीय प्रगति प्रतिशत			भौतिक प्रगति प्रतिशत
	चालु	पूजिंगत	जम्मा	चालु	पूजिंगत	जम्मा	चालु	पूजिंगत	जम्मा	
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना	७४५.११	१८१.६	९२६.७१	७०६.१	१७८.३३	८८४.४३	९४.७६	९८.२०	९५.१२	९५.६३
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	११८.९२	०.००	११८.९२	११७.२१		११७.२१	९८.५६		९८.५६	९९
जम्मा										

३.१ भौतिक पूर्वाधार निर्माण/मर्मत सुधार कार्य

कार्यालय भवन/पोष्ट भवन तथा पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण/मर्मत

यस निकुञ्जको पानीमुहान, सुन्दरीजल, मणिचुड, नागार्जुन, रानीवन पोष्ट भवन मर्मत सुधारको कार्य सम्पन्न भएको छ | यस निकुञ्जको मुख्य कार्यालयमा रहेको पर्यटक सूचना केन्द्र भवनको परिसरमा ढुंगा छाप्ने तथा टेवा पर्खाल लगाउने कार्य यस आ.व.मा निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।

भवन मर्मत (पानीमुहान)

भान्सा घर मर्मत (नागार्जुन)

पोष्ट भवन मर्मत(मणिचुड)

सूचना केन्द्र भवन मर्मत(पानीमुहान)

पर्यटक पदमार्ग तथा पर्यटकीय मार्ग निर्माण एवं स्तोरन्नती

यस आ.व.मा निकुञ्जभित्र रहेको पर्यटक मार्ग मध्ये २० कि.मि. पर्यटकीय पदमार्ग मर्मत तथा स्तोरन्नती गर्ने कार्य सम्पन्न भएको थियो | उल्लेखित पर्यटक पदमार्ग स्तोरन्नती पश्चात् निकुञ्ज क्षेत्रमा पर्यटकहरुलाई पदयात्राका लागि सहज भएको छ | त्यस्तै गरी निकुन्जको पानीमुहान देखि विष्णुद्वार जाने पुरानो बाटोमामा ढुंगा छापेर पर्यटक पदमार्ग निर्माण कार्य सम्पन्न भएको थियो । वनपथ (अग्नि रेखा) निर्माण एवं मर्मत सम्भार कार्य पश्चात् निकुञ्ज क्षेत्रमा गस्ती कार्यमा सहजता, डढेलो लाग्न नदिन अग्नि नियन्त्रण रेखाको रुपमा तथा पर्यटक आवतजावत गर्न सहज भएको छ ।

वनपथ/पर्यटकीय मार्ग मर्मत तथा स्तोरन्नती

पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण

खानेपानी निर्माण तथा मर्मत सम्भार एवं खानेपानी मुहान संरक्षण तथा ब्यवस्थापन

यस निकुञ्जको रानीवन, नागार्जुन, सुन्दरीजल, ककनी र पानिमुहान क्षेत्रमा गरि ५ स्थानमा खानेपानी मर्मत सम्भारको कार्य सम्पन्न भएको छ | यस निकुञ्जको पानीमुहानमा खानेपानी मुहान संरक्षण तथा व्यवस्थापनको कार्य समेत सम्पन्न भएको छ | यी कार्यहरुले कर्मचारी, आगन्तुक र पर्यटकहरुलाई खानेपानी आपूर्ति कार्यमा सहजता हुनुको साथै खानेपानीको मुहान समेत संरक्षण र ब्यवस्थित गर्ने कार्य समेत सम्पन्न भएको छ ।

खानेपानी मुहान संरक्षण कार्य (नागार्जुन)

खानेपानी निर्माण/पाईप जडान कार्य (पानीमुहान)

शौचालय निर्माण तथा मर्मत

मानिसको जिवनको स्वास्थ्यको सुचकको रुपमा रहेको शौचालय व्यवस्थापन नभएमा दुर्गन्ध फैलने, रोग लाग्न सक्ने तथा अन्य वातावरणमा समेत असर पर्ने भएकाले शौचालयहरुको नियमित मर्मत संभार हुन आवश्यक रहेको विषयलाई गम्भिरता पूर्वक लिई निकुञ्जको ५स्थानमा सार्वजनिक शौचालय मर्मत र पानीमुहानमा शौचालय निर्माणको कार्य यस आ.व. मा सम्पन्न भएको छ ।

शौचालय निर्माण- तारेभिर

शौचालय निर्माण- पानीमुहान

मेषजाली सहितको तारवार निर्माण तथा कम्पाउण्ड वाल निर्माण

मानव वन्यजन्तु द्बन्द न्यूनिकरण कार्यको लागि निकुञ्ज एवं मध्यवर्ती क्षेत्रको सिमानामा ककनी, गुर्जे, चिसापानी र नयाँपाटी क्षेत्रमा ३ कि.मि. मेषजाली सहित तारवार निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।उल्लखित कार्यक्रमबाट यस निकुञ्जमा मानव- वन्यजन्तु द्बन्द न्यूनिकरण हुने लक्ष्य लिईएको छ ।

मेशजाली सहित तारवार निर्माण (नागार्जुन क्षेत्र)

कम्पाउण्ड वाल निर्माण (पानीमुहान)

रिटेनिङ वाल /कलभर्ट/ग्याबियन सहितको ढुंगा वाल/निकुञ्जको सिमाना पर्खाल मर्मत

यस आर्थिक वर्षमा निकुञ्जको गुर्जे- सुन्दरीजल वनपथमा १ वटा कलभर्ट निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ भने उल्लेखित वनपथमा वनपथ संरक्षणका लागि १ स्थानमा ग्याबियन सहितको ढुंगा वाल निर्माण गरिएको थियो | यसै गरी निकुञ्जको डांडागाऊं क्षेत्रमा निकुञ्जको सिमाना पर्खाल मर्मत कार्य सम्पन्न भएको छ | पहिरो तथा भू-क्षय नियन्त्रणको लागी यस निकुञ्जको नागार्जुन सेक्टर परिसरमा रिटेनिङ वाल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।

कल्भर्ट निर्माण- पानी मुहान

ग्याविन सहितको ढुङ्गा वाल निर्माण- तारेभिर

सिमाना पर्खाल मर्मत — रानीवन

पर्यटक विश्राम स्थल निर्माण/ मर्मत :

यस आ.व.मा निकुञ्जको पानीमुहानमा पर्यटकीय विश्राम स्थल निर्माण गरिएको छ भने र सुन्दरीजल क्षेत्रमा पर्यटकीय विश्राम स्थल मर्मत कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

३.२ तालिम /गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया

वन डढेलो व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्तर्क्रिया र वन डढेलो नियन्त्रण

यस निकुञ्जको सुरक्षार्थ खटिएका भवानी दल गण र कालीध्वज गणका सुरक्षाकर्मी तथा कर्मचारीहरुलाई जैविक विविधता संरक्षण सम्वन्धी जानकारी तथा चुस्तदुरुस्त रुपमा फिल्ड स्तरमा काम गर्न सहज होस भन्ने उद्देश्यले पानिमुहानमा १ दिने अन्तर्क्रिया संचालन गरिएको थियो । वन्यजन्तु, संरक्षणका चुनौतीहरु, वन्यजन्तुको पारीस्थितीकिय भुमिका, नेपालमा जैविक विविधता संरक्षणका प्रयासहरु, जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी ऐन नियम, वन्यजन्तु सम्वन्धि कसुर तथा मुद्दा, मुद्दा तहकिकात सम्वन्धी गरिने विभिन्न प्रक्रियाहरुको जानकारी, वन डढेलो सम्बन्धी जानकारी र नियन्त्रणका उपयाहरू बारेमा छलफल भएको थियो

खानेपानी मुहान संरक्षण तथा व्यवस्थापन

यो निकुञ्जवाट मध्यवर्ती क्षेत्र तथा काठमाडौं उपत्यका क्षेत्रका मानिसहरुले नियमित रुपमा खानेपानी प्रयोग गरिरहेको परिवेशमा पानीमुहानको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्नु यस कार्यालयको प्रमुख लक्ष्य रहेको छ । यस कार्य अन्तर्गत निकुञ्जको मुख्यालय पानीमुहान क्षेत्रमा पर्यटकहरुलाई खानेपानी सहज गराउन खानेपानी जडान कार्य सम्पन्न भएको छ भने निकुञ्जको विष्णुद्वार क्षेत्रमा विष्णुमति नदीको मुहान संरक्षण तथा ब्यवस्थापनका लागि सरसफाई र बिभिन्न संरचनाहरु निर्माण गरिएको थियो ।

खानेपानी मुहान संरक्षण (पानीमुहान)

३.३. पर्या पर्यटन कार्यक्रम

पर्यटक पदमार्ग मर्मत सुधार तथा स्तरोन्नती

निकुञ्जभित्र पर्यटकहरुलाई पदयात्रा एवं निकुञ्जबाट संचालन हुने गस्ती, अनुगमन लगायतका कार्यहरू गर्न सहजताका लागि आवश्यक स्थानहरुमा पर्यटक पदमार्ग निर्माण. पर्यटकिय पदमार्ग मर्मत तथा स्तरोन्नती तथा गोरेटो बाटो मर्मत सम्भार जस्ता कार्यहरू सम्पन्न भएको छ। पानीमुहान क्षेत्र पर्यटकहरुको मुख्य गन्तव्य स्थलमध्ये एक रहेको र यस निकुञ्जभित्र पदयात्रा लगायत विभिन्न गतिविधी गर्ने प्रमुख प्रवेशद्धार पनि भएको हुनाले हाल प्रयोगमा रहेको बाटोमा पर्यटकहरुको भिड हुने हुनाले कार्यालयको सवारी साधन ओहरदोहर गर्न असहज हुने साथै पर्यटकहरुलाई पनि सहज रुपमा हिड्न सहज होस भनि मुख्य गेटको दायाँ तर्फबाट रेञ्जर आवास भवन अगाडी सम्म नया पर्यटक पदमार्ग निर्माण कार्य सम्पन्न भएको थियो भने विष्णुद्वार क्षेत्रमा गोरेटो बाटो मर्मत गर्ने कार्य समेत सम्पन्न भएको थियो |

पर्यटक मार्ग/वनपथ मर्मत - पानीमुहान क्षेत्र

पर्यटक मार्ग मर्मत - ककनी क्षेत्र

साईनवोर्ड / सूचनाबोर्ड मर्मत

निकुञ्जको वारेमा जानकारीमुलक सूचनाको साथै पर्यटकहरुले प्रयोग गर्ने निकुञ्जको विविध पदमार्गहरु तथा अन्य बाटोको बारेमा जानकारी तथा सुचना सम्प्रेषण भई पर्यटकहरुलाई निकुञ्ज क्षेत्रमा अवलोकन भ्रमण कार्य गर्न सहज हुने उद्धेश्यले निकुञ्जको विभिन्न स्थानमा मर्मत तथा जडान गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।

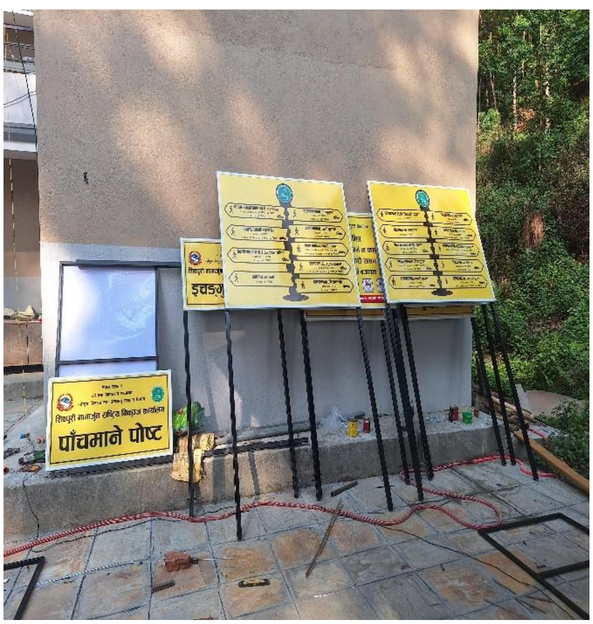

साईनवोर्ड / सूचनाबोर्ड निर्माण तथा मर्मत

प्लाष्टिक सामग्री नियन्त्रण तथा पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन

फाहोर मैला व्यस्थापन कार्य भावि दिनमा थप चुनौति पूर्ण रुपमा देखिन सक्ने सम्भावना रहेकाले प्लाष्टिक सामग्री नियन्त्रण कार्यको लागि पर्यटक प्रवेश गर्ने प्रवेशद्धारमा नियमित रुपमा चेकजाँचको साथै पर्यटकले आफू सँग लैजाने प्लाष्टिक सहितको सामानहरु अनिवार्य रुपमा फिर्ता ल्याउनु पर्ने र प्रवेशद्वारहरुमा डस्टविनको व्यवस्थापन गरिएको थियो भने जनचेतना अभिवृद्धी कार्यको लागि प्रवेशद्धारहरुमा प्लाष्टिक सामग्री रोकथाम र नियन्त्रणको लागि सूचनामुलक सामग्री राखिएको थियो।त्यस्तै पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यको लागि पाक्षिक रुपमा यस निकुञ्जको नागार्जुन, ढकालचौर, पानीमुहान, सुन्दरीजल क्षेत्रहरुमा निकुञ्ज कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी सहितको टोली खटिई पर्यटकहरुबाट फालिएका फोहोरजन्य वस्तुहरु सँकलन गरि ल्याउने कार्य भएको थियो । यस आर्थिक वर्षमा करिव १५०० बोरा फोहोर सँकलन गरी व्यवस्थापन गरिएको थियो ।

३.४ चोरी शिकार नियन्त्रण कार्य

निकुञ्ज संरक्षण र सुरक्षा प्रवन्ध :

वन्यजन्तुको चोरी शिकार, अतिक्रमण, वन पैदावारको चोरी निकाशी लगायतका अवैध कृयाकलापहरु यस शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा प्रमुख चुनौतीको रुपमा रहेको छ । यस निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि शिवपुरी क्षेत्र र नागार्जुन क्षेत्रमा २ वटा नेपाली सेनाको गणहरु तैनाथ रहेका थिए । शिवपुरी तर्फ भवानी दल गण अन्तर्गत ११ वटा सुरक्षा पोष्ट र नागार्जुन तर्फ कालीध्वज गण गण अन्तर्गत १० वटा सुरक्षा पोष्टहरु तैनाथ रहेका थिए । उल्लेखित गणहरु २०७८ चैत्र महिनाबाट शिवपुरी तर्फ श्री भवानी दल गण र नागार्जुन तर्फा श्री कालीध्वज गण तैनाथ भएको छ ।

निकुञ्ज तर्फ ११६ जनाको दरवन्दी रहेकोमा निकुञ्ज कार्यालय, ३ वटा सेक्टर कार्यालय, ४ वटा रेञ्जपोष्ट र ११ वटा पोष्ट गरी १९ स्थानमा कार्यरत रहेका छन् । जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि नियमित रुपमा गस्ती कार्य, छोटो तथा लामो दुरीको गस्ती, आकस्मिक गस्ती, रियल टाईममा आधारित स्मार्ट पेट्रलिङ्ग गस्ती, वन्यजन्तु उद्दार, अतिक्रमण नियन्त्रण लगायतका कार्यहरु भईरहेका छन । २०८२ असार सम्म यस निकुञ्ज सुरक्षार्थ श्री भवानी दल गण र श्री कालीध्वज गण सँग नियमित रुपमा समन्वय बैठक बसी जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि गस्ती लगायत संरक्षण सम्वन्धि अन्य समसामायिक विषयवस्तुहरुमा छलफल गरी दैनिक रुपमा गरिने गस्ती लगायत संरक्षण सम्वन्धि रणनिती तयार गरी चोरी शिकार नियन्त्रण तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्वन्धी कार्यहरु भईरहेको छ ।

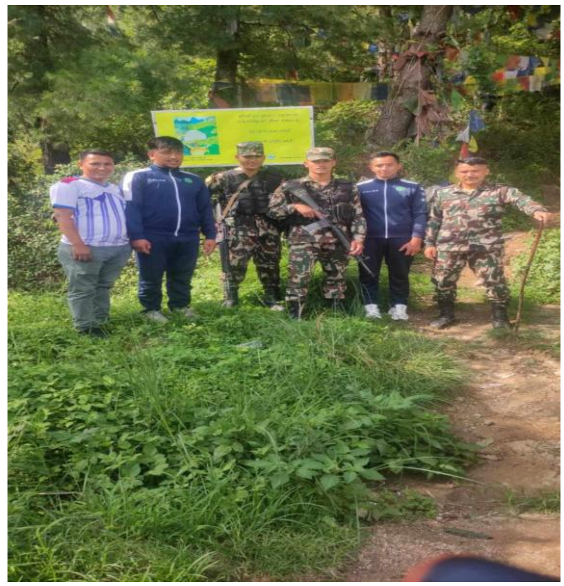

तालिका १३: निकुञ्ज तथा सेनाका सुरक्षा पोष्टहरुको विवरण

	शिवपुरी तर्फ :			
क्र. सं.	स्थान	निकुञ्ज प्रशासन तर्फ	नेपाली सेना तर्फ	पोष्टहरुको विवरण
१	पानीमुहान	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	गुल्म	संयुक्त
२	सुन्दरीजल	सुन्दरीजल सेक्टर	गुल्म	संयुक्त
३	महाँकाल	महाँकाल प्रवेशद्धार		
४	मुलखर्क	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
५	कुँईकेल	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
६	मणिचुड	मणिचुड पोष्ट	नभएको	एकल
७	झुले	झुले पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
८	चिसापानी	चिसापानी रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
९	च गाउँ	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
१०	सिक्रे	सिक्रे पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
११	गुर्जे	ढकालचौर सेक्टर	गुल्म	संयुक्त
१२	टोखा	टोखा पोष्ट	गण हेड क्वाटर	संयुक्त

१३	पानीमुहान	पानीमुहान रेञ्ज पोष्ट	गुल्म	संयुक्त
१४	तारेभिर	तारेभिर पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
१५	नयाँपाटी	नयाँपाटी पोष्ट	नभएको	एकल
१६	गोदावारी	मृग अनुसन्धान केन्द्र	नभएको	एकल
	नागार्जुन तर्फ :			
१	नागार्जुन	नागार्जुन सेक्टर	गण हेड क्वाटर	संयुक्त
२	रानीवन	रानीवन पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
३	रातामाटे	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
४	ईचङगु	ईचङगु रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
५	बतासे	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
६	ऐनडाँडा	ऐनडाँडा पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
७	सोनागाउँ	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
८	मुडखु	मुडखु पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
९	बैखु	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
१०	ककनी	ककनी रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
११	पाँचमाने	पाँचमाने पोष्ट (अस्थायी पोष्ट)	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त

वन्यजन्तुको उद्दार तथा मृत्युः

तालिका १४: आ.व. २०८१/८२ मा उद्दार तथा मृत्यु भएको वन्यजन्तुको विवरण

क्र.स.	वन्यजन्तु मृत्युको विवरण			घाईते वन्यजन्तु उद्दार तथा पुनर्स्थापना विवातन		
	प्रजाति	मृत्यु संख्या	कारण	प्रजाति	घाईते / उद्दार संख्या	कैफियत
१	चितुवा	३	प्राकृतिक	चितुवा	१	घाइते
२	बँदेल	१	प्राकृतिक	रतुवा	२	घाइते
३	रतुवा	६	प्राकृतिक	वन विरालो	५	उद्दार
४	सालक	१	प्राकृतिक	निर बिरालो	५	उद्दार
५	निर बिरालो	३	प्राकृतिक	रतुवा	३	उद्दार
६	वन बिरालो	३	प्राकृतिक	सालक	२	उद्दार
७	मलसाप्रो	१	प्राकृतिक	बँदेल	२	उद्दार

उद्धार गरिएको वन्यजन्तु उपचार

तालिका १५: आ.व. २०८१/८२ को मुद्दाको विवरण

क्र सं	दर्ता मिति	मुद्दा	जाहेरवाला	प्रतिवादी	पक्राउ परेका मानिस संख्या	हालको अवस्था
विगत आ. व. देखि सरिआएको मुद्दा						
१	२०७९।३।२७	वन क्षेत्रको जग्गा डोजर लगाई कब्जा गरेको	सं.अ. केदार नाथ कट्टेल	जिल्ला काठमाण्डौ तारकेश्वर न.पा. ९मनमैजु बस्ने हरि बहादुर क्षेत्री समेत ५ जना	१	५ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
२	२०७९।९।११	अबैध रुपमा निकुञ्ज क्षेत्रमा डोजर लगाई बाटो खनेको ।	रेञ्जर नारायण प्रसाद देवकोटा	जिल्ला नुवाकोट शिवपुरी गा पा २ बस्ने बर्ष २३ को प्रेम बहादुर तामाङ सहित ७ जना	३	५जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको १ जना फरार
३	२०८०।२।१७	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा	रा नि तथा व ज सं विभागको	जिल्ला काठमाण्डौं गोकर्णेश्वर नगरपालिकाका	०	३ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि

		पर्ने पर्ती जग्गामा प्रकृया नपुऱ्याई डोजर लगाएको र रुखहरु कटान गरिएको ।	उजुरी सहित प्राप्त पत्र र छानबिन समिति	नगरप्रमुख दिपक रिसाल समेत ३ जना		तारेखमा रहेको
४	२०८०।०४।११	प्रकृया पुरा नगरी निकुञ्ज क्षेत्र भित्र अनुमति प्राप्त गरे भन्दा बढी खानेपानी ट्याङ्की लगायतका संरचना निर्माण गरेको ।	सहायक संरक्षण अधिकृत कान्ती कंडेल	जिल्ला ताप्लेजुङ मौवाखोला गाउँपालिका वडा नं. ६ स्थायी घर भइ हाल भक्तपुर लोकन्थली बस्ने वर्ष २६ का द्रब्य इन्जिनियरिङ सोलुसन प्रा.लि. का प्रोपाइटर सौरभ सिंग बस्नेत समेत ४ (चार) जना।	०	४ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
५	२०८०।०४।२३	अवैधरुपमा निकुञ्ज क्षेत्र भित्र हातियार सहित प्रवेश गरेको		जिल्ला नुवाकोट, शिवपुरी गाउँपालिका वडा नं. १, तलाखु बस्ने बर्ष २७ को ओम बहादुर वि.क समेत ४ (चार) जना।	४	४ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
६	२०८०।०६।०२	राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्र भित्र पाहा शिकार समेत गरेको कसुर	रेञ्जर सरोज खड्का	जिल्ला नुवाकोट, शिवपुरी गाउँपालिका वडा नं. २,चगाउँ बस्ने बर्ष ४० को चन्द्र बहादुर तामाङ समेत २ (दुई) जना।	२	४ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
७	२०८०।११।१४	राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्र भित्र रतुवा र कालिज शिकार गरेको कसुर	सिनियर गेमस्काउट लेखराज राई	जिल्ला काठमाण्डौं, शंखरापुर नगरपालिका वडा नं ८ घुमारचोक बस्ने	१	२ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको

				सुकुमान घ्लानको छोरा बर्ष ३२ को आईमान घ्लान समेत २ जना।		
८	२०८१।०३।१०	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने सरकारी जग्गामा रुख काटेको कसुर	सिनियर गेमस्काउट पेशल कुमार मगर	जिल्ला नुवाकोट, शिवपुरी गाउँपालिका वडा नं. २, चगाउँ बस्ने बर्ष ४३ को देवेन्द्र तामाङ समेत	०	प्रतिवादी धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
चालु आ व मा दर्ता भएका मुद्दाको विवरण						
१	२०८१।०६।०४	राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्र भित्र रतुवा मृगको शिकार समेत गरेको कसुर	रेञ्जर लक्ष्मी राई	गोपाल कुमार राई बर्ष ४७, जिल्ला खोटाङ दिक्तेक मजुवागढी — १४ (हाल बौद्ध, काठमाण्डौं) हिरामान नगरकोटी बर्ष २४ जिल्ला धादिङ निलकण्ठ — ४ (हाल बौद्ध, काठमाण्डौं) मंगले तामाङ, बर्ष ५८ जिल्ला काठमाण्डौं गोकर्णेश्वर-१ चिलाउने गाउँ बुद्धी बहादुर तामाङ, बर्ष ४९ जिल्ला काठमाण्डौं गोकर्णेश्वर-१ चिलाउने गाउँ	२	४ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
२	२०८१।०६।०४	वन पैदावार (रुख) कटान गरी हानी नोक्सानी गरेको कसुर	रेञ्जर लक्ष्मी राई	राम कुमार खड्का बर्ष ३७, जिल्ला काठमाण्डौं कागेश्वरी मनोहरा-१	०	२ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको

				सुदर्शन खड्का बर्ष ४६, जिल्ला काठमाण्डौं कागेश्वरी मनोहरा-१		

आ.व. २०८१/८२ मा फैसला भएका मुद्दाहरु

क्र सं	दर्ता मिति	मुद्दा	जाहेरवाला	प्रतिवादी	पक्राउ मानिस	फैसला गर्ने अधिकारी र फैसला मिति	फैसलाको ठहर सफाई, जरिवाना, कैद
१	२०८०।०४।२३	अवैधरुपमा निकुञ्ज क्षेत्र भित्र हातियार सहित प्रवेश गरेको		जिल्ला नुवाकोट, शिवपुरी गाउँपालिका वडा नं. १, तलाखु बस्ने बर्ष २७ को ओम बहादुर वि.क समेत ४ (चार) जना।	४	डिल बहादुर पुर्जा पुन २०८२/०३/०२	प्रतिवादी ओम बहादुर वि.क. लाई रु २०,००० जरिवाना ६ महिना कैद, प्रतिवादी रुपेश सुनारलाई रु २०,००० जरिवाना ६ महिना कैद, प्रतिवादी सुक बहादुर वि.क. लाई रु २०,००० जरिवाना र २ महिना १० दिन कैद, प्रतिवादी पदम बहादुर तामाङ लाई रु २०००० जरिवाना र १० दिन कैद ।
२	२०८१।०६।०४	वन पैदावार	रेञ्जर लक्ष्मी	राम कुमार खड्का बर्ष	०	डिल बहादुर पुर्जा पुन	प्रतिवादी राम कुमार

		(रुख) कटान गरी हानी नोक्सानी गरेको कसुर	राई	३७, जिल्ला काठमाण्डौं कागेश्वरी मनोहरा-१ सुदर्शन खड्का बर्ष ४६, जिल्ला काठमाण्डौं कागेश्वरी मनोहरा-१		२०८२/०३/१७	खड्कालाई रु ७०,००० जरिवाना, प्रतिवादी सुदर्शन खड्कालाई रु २०,००० जरिवाना ।
३	२०८१।०६।०४	राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्र भित्र रतुवा मृगको शिकार समेत गरेको कसुर	रेञ्जर लक्ष्मी राई	गोपाल कुमार राई बर्ष ४७, जिल्ला खोटाङ दिक्तेक मजुवागढी —१४ (हाल बौद्ध, काठमाण्डौं) हिरामान नगरकोटी बर्ष २४ जिल्ला धादिङ निलकण्ठ —४ (हाल बौद्ध, काठमाण्डौं) मंगले तामाङ, बर्ष ५८ जिल्ला काठमाण्डौं गोकर्णेश्वर-१ चिलाउने गाउँ बुद्धी बहादुर तामाङ, बर्ष ४९ जिल्ला काठमाण्डौं	२	डिल बहादुर पुर्जा पुन/ २०८२/०१/१०	प्रतिवादीहरु गोपाल कुमार राई, टिकामान नगरकोटी, बुद्धि बहादुर तामाङ र मंगले तामाङलाई जनही ५०,०००।- जरिवाना र बा.०२.०२१.प नं को NS मोटरसाइकल फिर्ता ।

				गोकर्णेश्वर-१ चिलाउने गाउँ			
	२०८०।२।१७	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने पर्ती जग्गामा प्रकृया नपुऱ्याई डोजर लगाएको र रुखहरु कटान गरिएको ।	रा नि तथा व ज सं विभागको उजुरी सहित प्राप्त पत्र र छानबिन समिति	जिल्ला काठमाण्डौं गोकर्णेश्वर नगरपालिकाका नगरप्रमुख दिपक रिसाल समेत ३ जना	०	डिल बहादुर पुर्जा पुन २०८२/०१/०९	प्रतिवादी दिपक रिसाल र वैकुण्ठ प्रसाद सापकोटा माथिको दावी पुग्न नसकेकोले सफाई, प्रतिवादी सानु तामाङलाई रु १,६८,४००।- जरिवाना र २ महिना कैद ।

३.५. विविध

नर्सरी व्यबस्थापन तथा वृक्षारोपण

विगतका आर्थिक वर्षहरुमा उत्पादन गरिएका विभिन्न प्रजाति ५०,८२५ गोटा विरुवाहरुलाई Root shoot cutting, Spacing culling Treatment after root shoot cutting etc गरी व्यवस्थापन गरीएको थियो । व्यवस्थापन कार्यहरु गरिएका विरुवाहरु तपसिलमा उल्लेख गरे बमोजिका वितरण समेत गरिएको थियो ।

रानीवनमा स्थित वन नर्सरी

तालिका १७: व्यावस्थापन गरिएका विभिन्न प्रजातिका विरुवाहरुको विवरण

क्र.स.	प्रजाति	संख्या (गोटा)	कैफियत
१	धुपी	१०००	
२	अम्बा	१९७०५	
३	खमारी	४५५	
४	अमला	१७४०	
५	पारिजात	४१६	
६	गुल्मोहर	९०	
७	बकाइनो	३०	
८	कागती	११२	
९	टाँकी	१३००	
१०	पैंयु	५८१०	
११	ओखर	१७८	
१२	तेजपात	५०	
१३	कल्की फुल	१२७१	
१४	रिठ्ठा	८५	
१५	राजवृक्ष	४५०	
१६	गुलाफ	४०	

क.स.	प्रजाति	संख्या (गोटा)	कैफियत
१७	वर्रो	२८१३	
१८	जाइफुल	२१०	
१९	गोदावरी	४०	
२०	इपिल इपिल	१४९७०	
२१	कपुर	१०	
२२	लप्सी	५०	
जम्मा		**५०८२५**	

तालिका १८ः यस आ.व.मा वितरण गरिएको विरुवाको विवरण

क.सं.	प्रजाति	संख्या (गोटा)	कैफियत
१	पैंयु	५०	
२	बकाइनो	१०	
३	लप्सी	४०	
४	अम्बा	३३०	
५	बर्रो	१२०	
६	इपिलइपिल	५००	
७	अमला	४००	
८	रिट्ठा	१५	
९	कपुर	५	
१०	धुपी	२००	
११	पारिजात	२००	
१२	कल्की	२००	
१३	राजवृक्ष	३०	
१४	टाकी	५	
१५	ओखर	१५	
१६	खमारी	१०	
१७	गुल्मोहर	१०	
१८	तेजपात	५	
१९	जाइफुल	५०	
जम्मा		२१९५	

४. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन

४.१. परिचय

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा यसको मध्यवर्ती क्षेत्रले नेपालको संरक्षित क्षेत्र प्रणालीमा मध्य पहाडी भूभागको पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको छ । निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्थानीय बासिन्दाको सक्रिय सहभागिता हासिल गर्न निकुञ्जसँग सिमाना जोडिएका काठमाडौँ जिल्लाको शंखरापुर, कागेश्वरी मनहरा, गोकर्णेश्वर, बुढानिलकण्ठ, टोखा, तारकेश्वर र नार्गाजुन नगरपालिका गरी ७ वटा नगरपालिका, धादिङ जिल्लाको धुनिवेसी नगरपालिका, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मेलम्ची नगरपालिका गरी कुल ९ वटा नगरपालिका र नुवाकोट जिल्लाको शिवपुरी गाउँपालिका र ककनी गाउँपालिका गरी २ वटा गाउँपालिका गरी कुल ११ स्थानिय तह भित्र मध्यवर्ती क्षेत्र समावेश गरिएको छ । नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदले बि.सं. २०७२ फागुन १५ गते कुल क्षेत्रफल ११८.६१ वर्ग कि.मी. समावेश मध्यवर्ती क्षेत्रको घोषणा गरेको थियो (मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र, अनुसुचि-२) । मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र वन तथा बुट्यानले ढाकेको क्षेत्रफल २७.१७४ वर्ग कि.मी. (२३.२८५%), खेतीयोग्य जमिनले ८६.८९३ वर्ग कि.मी. (७४.४७५%) र अन्य प्रयोजनमा भू-उपयोग भएको जमिन २.६१६ वर्ग कि.मी. (२.२४५%) रहेको छ ।

त्यसैगरी डिभिजन वन कार्यालय काठमाडौँ, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक र धादिङबाट प्राप्त अभिलेख अनुसार मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र दर्ता गरेका ११३७.३२ हेक्टर क्षेत्रफल भएका ६५ वटा सामुदायिक वन (घरधुरी ४९२५), १०० हेक्टर क्षेत्रफल भएको एक वटा कबुलियती वन र १.८५ हेक्टर क्षेत्रफल भएको एक वटा धार्मिक वनको रुपमा संरक्षण, सदुपयोग र व्यवस्थापन गरिदै आएको छ । मध्यवर्ती क्षेत्रका मुख्य कार्यक्रमहरु संरक्षण, मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण र राहत वितरण, सामुदायिक बिकास, पर्यापर्यटन, आयआर्जन तथा सीप बिकास र संरक्षण शिक्षा संचालन, आदि हुन् ।

४.२. मध्यवर्ती क्षेत्र स्थापनाको उद्देश्य

- मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायिक वनको बिकास र संरक्षण गरी मध्यवर्ती क्षेत्रका वासिन्दालाई आवश्यक पर्ने वन पैदावारहरु उपलब्ध गराउने ।
- जैविक विविधतामा संरक्षण तथा मध्यवर्ती क्षेत्रका प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनमा स्थानीय समुदायलाई संलग्न गराउने ।
- निकुञ्जले आम्दानी गरेको राजश्वको ३० देखि ५० प्रतिशत रकमबाट मध्यवर्ती क्षेत्रमा संरक्षण, सामुदायिक बिकास, मानब वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनीकरण, आयआर्जन, सिप बिकास र संरक्षण चेतना अभिवृद्धि सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने र संरक्षण शिक्षा मार्फत चेतना अभिबृद्धि गर्ने ।

४.३. चुनौती

- यो निकुञ्ज शिवपुरी र नागार्जुन गरी दुई छुट्टा छुट्टै खण्डमा विभाजित छ । सानो क्षेत्र र खण्डीकृत वासस्थानमा वन्यजन्तुको दीर्घकालीन संरक्षण गर्न कठिन छ ।
- निकुञ्जलाई चारैतर्फबाट घना मानव बस्तीले घेरेको छ । वन्यजन्तु विचरण गर्ने जैविक मार्गहरुको अभाव रहेको छ । त्यसैले वन्यजन्तुहरु विच Gene Flow हुन नसकी भविष्यमा जीवजन्तु लोप हुदै जाने प्रवल संभावना रहेको छ ।
- निकुञ्जको सिमाना बाहिर नगन्य वन क्षेत्र रहेको छ । जमिनको गैर कृषि कार्यमा भू-उपयोग हुने क्रम बढ्दो छ । वन्यजन्तुले वालीनाली तथा पशुधनलाई पुर्याएको क्षति बापत माग अनुसारको राहत उपलब्ध गराउन सकिएको छैन यसबाट मानव वन्यजन्तु बिच द्वन्द भइ प्रतिशोधको भावनाले जिव जन्तु मार्ने घटना बढ्ने देखिन्छ ।
- मानव वन्यजन्तु बिचको द्वन्द ।
- जलस्रोतको जथाभाबी प्रयोग तथा जल प्रदुषण ।
- बढ्दो वन डढेलो ।
- निजि, पर्ती, एलानी, सार्वजनिक जग्गा खार्ने, plotting गरी वातावरणमा उल्लेखनिय प्रतीकूल असर तथा जैविक विविधतामा पर्न सक्ने जस्ता कार्यको बढदो माग ।

४.४. मध्यवर्ती क्षेत्रको संरचना स्वरुप

मध्यवर्ती क्षेत्रमा विबिध कार्यक्रम संचालन गर्न तथा संस्थागत बिकास गर्नको लागि विद्यमान नियमानुसार मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समूह, मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति र मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति गरी जम्मा तिन तहको संगठनिक संरचना रहेको छ ।

४.५. मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति, समूहहरुको विवरण

यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको घोषणा भए पश्चात् शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ बमोजिम ११ वटा उपभोक्ता समितिहरु गठन भई मिति २०७३/११/४ मा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति गठन भएको थियो । यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति अन्तर्गत ३०३ वटा उपभोक्ता समूह रहेको छ भने कुल १३०५२ घरधुरी आवद्ध रहेको छ ।

तालिका २०: उपभोक्ता समिति र समूहहरुको विवरण

सि. नं	समितिको नाम	गठन मिति	ठेगाना	घरधुरी संख्या	समूह संख्या	जनसंख्या			कार्य समिति सदस्य संख्या		
						महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	सिन्धु शिवपुरी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश सिन्धुपाल्चोक हाईबुङ, भोटेचौर	८७७	१८	२२२१	२३२४	४५४५	६	७	१३
२	मणिचुड कगेश्वारी	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं मणिचुड	१४९६	३२	३४५२	३३४३	६७९५	६	७	१३
३	सुन्दरीजल शिवपुरी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं सुन्दरीजल	१४६२	४५	२३९९	२४७०	४८६९	६	७	१३
४	बिष्णु चपली	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं बूढानीलकण्ठ	११२६	१७	२७५५	२७५८	५५१३	६	७	१३
५	बौडेश्वर महादेव	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं जगात	१३७१	३५	३२०५	३८६४	७०६९	६	७	१३
६	गोलढुंगा जितपुरफेदी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं गोलढुंगा जितपुरफेदी	१४६०	३४	३३४३	३५१७	६८६०	६	७	१३
७	इचंगु नारायण	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं इचंगु	११२८	३३	२३५०	२३८७	४७३७	६	७	१३
८	रामकोट भिमढुंगा	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश धादिङ रामकोट भिमढुंगा	७८०	१७	१५७९	१७५१	३३३०	६	७	१३
९	ककनी ओखरपौवा	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश नुवाकोट ककनी	१०५२	२७	२१६८	२१०५	४२७३	६	७	१३
१०	गुर्जे भञ्याङ	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश नुवाकोट	११३५	२५	२८०३	२९२३	५७२६	६	७	१३

			सुनखानी								
११	चिसापानी शिवपुरी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश नुवाकोट चिसापानी	११६ ५	२०	२७७३	२९०७	५६८०	६	७	१३

४.६. मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनको विवरण

मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र ६५ वटा सामुदायिक वन, ३ वटा कवुलियती वन र १ वटा धार्मिक वनको समुदायवाट व्यवस्थापन हुँदै आएको छ । दैनिक रुपमा आवस्यक पर्ने घाँस, दाउरा लगायतका दैनिक उपभोग्य वस्तुहरु सामुदायिक वन क्षेत्रवाट आपूर्ति हुँदा निकुञ्जको वन क्षेत्रवाट वन पैदावार चोरी निकाशी कम भएको छ । मध्यवर्ती क्षेत्रमा दर्ता भएका निजि वनको संख्या सुन्य भएको हुँदा यसको प्रर्वधन गरी मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन गर्नु पर्ने देखिन्छ । मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने सामुदायिक वन, धार्मिक वन र कबुलियती वनको विवरण -अनुसुचि-१६ मा रहेको छ ।

तालिका २१: मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका वनहरुको विवरण

सि.नं	वनको प्रकार	सँख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी सँख्या	जनसँख्या	कैफियत
१	सामुदायिक वन	६५	११३७.३२	४९२५	२५५९८	
२	कवुलियती वन	३	१००.०७	०	०	
३	धार्मिक वन	१	१.८५	०	०	
४	निजी वन	०	०	०	०	
	जम्मा	६९	१२३९.२४	४९२५	२५५९८	

४.७. आ.व. २०८१/८२ मा मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको प्रगति प्रतिवेदन

४.७.१ संरक्षण कार्यक्रम (३० प्रतिशत) :

संरक्षण कार्यक्रम अन्तर्गत ११ वटा मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिको विधान तथा कार्ययोजना पुन:निर्माण गरिएको थियो| त्यस्तै मानव- वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनीकरण तथा राहत वितरण अन्तर्गत बन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत वितरण गर्नुका साथै बिभिन्न उपभोक्ता समितिको क्षेत्रमा बैकल्पिक खेती विस्तार कार्य समेत गरिएको थियो | रामकोट भिमढुंगा मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति अन्तर्गत बिभिन्न बन्यजन्तुबाट प्रभावित स्थानहरुमा बैकल्पिक खेतीलाई सहयोग तथा खेतीका लागि बिभिन्न प्रजातीको वृक्षारोपण समेत गरिएको थियो | वन संरक्षण कार्यक्रम अन्तर्गत ११ वटा उपभोक्ता समितिमा बिभिन्न संरक्षण मुलुक कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको थियो | यस अन्तर्गत ११ वटा उपभोक्ता समितिमा वन डढेलो सम्बन्धी अन्तर्क्रिया गोष्ठी सम्पन्न भएको थियो |

४.७.२ सामुदायिक बिकास कार्यक्रम (३० प्रतिशत) :

सामुदायिक विकास कार्यक्रम अन्तर्गत विष्णुचपली मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिको लागि पानीमुहानमा सामुदायिक भवन निर्माण गरिएको थियो । पर्यटकीय पदमार्ग सुधार/ स्तोरन्नती कार्यक्रम अन्तर्गत शिवपुरी चिसापानी, विष्णुचपली, गुर्जेभनज्यंग र ईचंगुनारायण मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिको क्षेत्रमा बिभिन्न पर्यटकीय पदमार्गहरु मर्मत तथा स्तोरन्नती गरिएको थियो। भू-क्षय तथा पहिरो रोकथाम कार्यअन्तर्गत ८ वटा मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिको १० स्थानमा बिभिन्न प्रजातिका विरुवाहरु वृक्षारोपण गरिएको थियो | धार्मिक

तथा पर्यटकीय क्षेत्र सुधार तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम १० वटा मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिको क्षेत्रमा सम्पन्न भएको थियो|

४.७.३ आय आर्जन तथा सिप बिकास कार्यक्रम (२० प्रतिशत) :

यस कार्यक्रम अन्तर्गत मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति/समूहका सदस्यहरुलाई बचत ऋण सम्बन्धी तालीम/प्रमाण पत्र छपाई १२ (बार) पटक र होमस्टे तथा पर्यटन प्रवर्धन सहयोग कार्यक्रम १ पटक सम्पन्न गरिएको थियो|

४.७.४ संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम (१० प्रतिशत) :

संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत बिभिन्न मध्यवर्ती उपभोक्ता समूहका विधालयहरुमा संरक्षण सम्बन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम ११(एघार) पटक, सामुदायिक वन ब्यवस्थापन तालीम ११(एघार) पटक र समूह/ समितिका पदाधिकारीहरुलाई संरक्षण सम्बन्धी अन्तर्क्रिया कार्यक्रम १(एक) पटक संचालन गरि सम्पन्न गरिएको थियो ।

४.७.४ प्रशासनिक खर्च (१० प्रतिशत) :

प्रशासनिक खर्च अन्तर्गत कार्यालय संचालन(तलब तथा अन्य प्रयोजन) मा खर्च गरि सम्पन्न गरिएको थियो |

४.८. राहत वितरण

तलिका २२: निकुञ्ज कार्यालय मार्फत वितरण गरिएको राहतको विवरण

मानव वन्यजन्तु द्वन्द पिडितलाई राहत वितरण

राहत वितरण कार्यक्रममा उपस्थित पिडितहरु

तालिका २३ः वन्यजन्तुबाट भएको क्षेतीको राहतको विवरण

क्र.सं.	क्षतिको विवरण	जम्मा (रु)
१	सामान्य घाइते	०
२	सख्त घाइते	०
३	मानिस मृत्यु	०
४	पशुधनको क्षति	१२७०००
५	भण्डारण गरेको अन्नको क्षति	०
६	घरगोठको क्षति	०
७	अन्न बालिको क्षति	५०७३०००
	जम्मा	**५२०००००**

तालिका २४ : मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति अनुसारको राहत विवरण

सि.नं.	मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिको नाम	पिडित संख्या	माग रकम (रु)	उपलब्ध गराईएको रकम (रु)	कैफियत
१	मणिचुड म.उ.स.	५६	९०७०७५	४७६२००	
२	ककनी ओखरपौवा म.उ.स.	३८६	९१५६९००	१२०००००	
३	गुर्जेभञ्ज्याङ म.उ.स.	४२३	६२०८५००		
४	गोलढुङ्गा जीतपुर म.उ.स.	१४	१६१५००	२९४०००	
५	बिष्णु चपली म.उ.स.	४	१०१०००	५६०००	
६	बौडेश्वर महादेव म.उ.स.	१९	२७८०००	१५०५००	
७	रामकोट भिमढुङ्गा छत्रेदेउराली म.उ.स.	२१५	२१५२०००		
८	चिसापानी म.उ.स.	३७९	६०५५५००		
९	सिन्धु शिवपुरी म.उ.स.	६८७	५१६७०००	२५०००००	
१०	सुन्दरीजल शिवपुरी म.उ.स.	१०७	१०६६४५०	४५३५००	
११	इचंगु नारायण म.उ.स.	६	१०१०००	६९८००	
जम्मा		**२२९६**	**३१३५४९२५**	**५२०००००**	

तालिका २५ : निजि आवादीमा कटान भएको काठ तथा दाउराको विवरण

क्र.स.	प्रजाति	काठ (क्यु. फिट)	दाउरा (चट्टा)	कैफियत
१	उतिस	२२०००.७८	२	
२	सिरिष	४०		
३	लप्सी	६०		
४	सौर	१७		
५	गोब्रे सल्ला	१२४		
६	धुपि सल्ला	३१०		
७	सिमल	३२०		
	जम्मा	**२२८७१.७८**	**२**	

५. राजश्व र पर्यटन

विशेष गरी छोटो पदयात्रा (हाईक), जलस्रोतको अवलोकन, चरा अवलोकन, साईकलिंग, अध्ययन अनुसन्धान लगायतका कार्यका लागि पर्यटकहरु निकुञ्ज भ्रमणका लागि आउने गर्दछन । काठमाडौं उपत्यका देखि नजिक भएको हुँदा प्राय गरेर बिदाको दिनमा नेपाली पर्यटक बढी सँख्यामा साथै संरक्षण शिक्षाको उद्देश्यले समेत निजी तथा सरकारी विद्यालयका विद्यार्थीहरु निकुञ्ज अवलोकन भ्रमणमा आउने गर्दछन । राष्ट्रिय निकुञ्ज घुम्न आएका नेपाली र बिदेशी पर्यटक, सवारी साधन प्रवेश, दण्ड जरिवाना, रक क्लाईम्विंग लगायतका साहसिक गतिविधि र अन्य विविध शीर्षकहरु गरी रु ५,३१,७६,६७९.०८ मात्र आर्थिक वर्ष २०८१/८२मा राजश्व संकलन भएको थियो । यस बर्ष नेपाली पर्यटक ३,३६,९८९ जना, सार्क देशका पर्यटक १,६८४ जना र अन्य विदेशी पर्यटक १०,२२४ जना गरी जम्मा ३,४८,८९७ जना पर्यटकहरुले निकुञ्जको भ्रमण गरेका थिए ।

तालिका २६ : पर्यटकहरुको सक्षिप्त विवरण

पर्यटक विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा
नेपाली	१८५२६६	१५१७२३	३३६९८९
अन्य मुलुक	५२२१	५००३	१०२२४
सार्क मुलुक	१०३५	६४९	१६८४
जम्मा	१९१५२२	१५७३७५	३४८८९७

तालिका २७ : आ.व.२०८१/८२ को पर्यटक आगमन

सि.नं			साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेठ	असार	कूल जम्मा
१	नेपाली	महिला	११०४२	१३७७१	१०४८४	७६६०	१०६९५	९६९४	९०१६	१०३३६	१३९९८	१३६८०	१७७१२	२३६३५	१५१७२३
		पुरुष	१६२०५	१७९५३	१३१०३	१०००३	१२८९९	११५५३	११०९५	१२१२७	१५६०८	१६२४२	२१२१४	२७२६४	१८५२६६
		अन्य	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	२७२४७	३१७२४	२३५८७	१७६६३	२३५९४	२१२४७	२०१११	२२४६३	२९६०६	२९९२२	३८९२६	५०८९९	३३६९८९
२	सार्क	महिला	३२	६३	४३	२७	५१	६०	७४	२७	६४	४१	४९	११८	६४९
		पुरुष	५८	१०५	८४	५३	११२	९४	७४	५३	१०६	५९	८८	१४९	१०३५
		अन्य	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	९०	१६८	१२७	८०	१६३	१५४	१४८	८०	१७०	१००	१३७	२६७	१६८४
३	अन्य विदेशी पर्यटक	महिला	१८५	२०४	६२१	६०८	५९१	३३२	२८५	४४४	५४७	४७४	४२५	२८७	५००३
		पुरुष	२५२	२५२	६३५	६६१	६३९	२८२	२९९	४२६	५८३	४९८	३८८	३०६	५२२१
		अन्य	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
		जम्मा	४३७	४५६	१२५६	१२६९	१२३०	६१४	५८४	८७०	११३०	९७२	८१३	५९३	१०२२४
		कूल जम्मा	२७७७४	३२३४८	२४९७०	१९०१२	२४९८७	२२०१५	२०८४३	२३४१३	३०९०६	३०९९४	३९८७६	५१७५९	३४८८९७

तालिका २८ : आ.व. २०५१/०५२ साल देखि हाल सम्मको पर्यटक विवरण

सि.न.	आ.व.	पर्यटक संख्या		सि.न.	आ.व.	पर्यटक संख्या
१	२०५१/०५२	१०८५०		१७	२०६७/०६८	१४७९६३
२	२०५२/०५३	२३१००		१८	२०६८/०६९	१५४८४५
३	२०५३/०५४	२७०००		१९	२०६९/०७०	१६५९१०
४	२०५४/०५५	२२२००		२०	२०७०/०७१	१८०४६४
५	२०५५/०५६	२२१००		२१	२०७१/०७२	१३८०८४
६	२०५६/०५७	२०५३९		२२	२०७२/०७३	१४३३५२
७	२०५७/०५८	२३८२६		२३	२०७३/०७४	२०९७१७
८	२०५८/०५९	३००९४		२४	२०७४/०७५	२२८७४३

९	२०५९/०६०	३६८४८		२५	२०७५/०७६	१७४३३२
१०	२०६०/०६१	३९०८४		२६	२०७६/०७७	१०९२८९
११	२०६१/०६२	४४५००		२७	२०७७/०७८	९५४०७
१२	२०६२/०६३	४३८०४		२८	२०७८/०७९	१७२८०३
१३	२०६३/०६४	८३३८५		२९	२०७९/०८०	३३४१६६
१४	२०६४/०६५	७४४१८		३०	२०८०/०८१	३९२८८२
१५	२०६५/०६६	१११११५६		३१	२०८१/०८२	३४८८९७
१६	२०६६/०६७	१६७८३०				

तालिका न २९ : आ.व.२०८१/८२ को राजश्व विवरण

सि.न.	राजश्व शीर्षक	विवरण	जम्मा रकम	कैफियत
१	११४९१	बाँडफाड हुने बाहेक अन्य स्रोतबाट प्राप्त मूल्य अभिबृद्धि कर	६१,१५,९३०.२९	
२	१४१५१	सरकारी सम्पतिको वहालबाट प्राप्त आय	८८६.६०	
३	१४२२४	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	५०७२०	
४	१४२२९	वन क्षेत्रको अन्य आय	१७६६८१	
५	१४२६४	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	२९९००	
६	१४३१२	बेरुजू	५८२१	
७	३३३६१	वन क्षेत्रको रोयल्टी	४६७९६७४०.१९	
		जम्मा	**५३१७६६७९.०८**	

तालिका ३० : आ.व. २०६४/०६५ साल देखि हाल सम्मको राजश्व विवरण

सि.न.	आ.व.	राजश्व विवरण		सि.न.	आ.व.	राजश्व विवरण
१	२०६४/०६५	३०८३३१८		१०	२०७३/०७४	२३४९०४७७
२	२०६५/०६६	४६४६७०६		११	२०७४/०७५	२४३६४४२५
३	२०६६/०६७	५६७४५६७		१२	२०७५/०७६	३३१११४१९
४	२०६७/०६८	६६२२३५७		१३	२०७६/०७७	२४९१९१८१
५	२०६८/०६९	६६२२३५७		१४	२०७७/०७८	१४१८४२०२
६	२०६९/०७०	९४९०३५२		१५	२०७८/०७९	२९४८८३८८.५९
७	२०७०/०७१	१०३११८३९		१६	२०७९/८०	४८१९५४२७.२४
८	२०७१/०७२	१६७३८७१५		१७	२०८०/८१	६०९२१५२२.४५
९	२०७२/०७३	१६१५९८४७		१८	२०८१/८२	५३१७६६७९.०८

अनुसूचि-१

निकुञ्ज घोषणाको राजपत्र

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५१) काठमाडौं, फागुन ६ गते २०५८ साल (संख्या ४३

भाग ३

श्री ५ को सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

श्री ५ को सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिमको चार किल्ला भएको क्षेत्रलाई शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज घोषणा गरेको छ ।

चारकिल्ला

पूर्वः मणिचुर लेकबाट हेलम्बु जाने बाटो भई काठमाडौं, नुवाकोट तथा सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको साँध चिसापानी डाँडासम्म ।

पश्चिमः नुवाकोट जिल्लाको नेउपाने गाउँको छेउ भएर साबिक ककनी कृषि फार्मको सीमाना हुँदै खानीखोला त्रिशुली जाने मोटर बाटो हुँदै पाँचमानेसम्म ।

दक्षिणः पाँचमाने, डल्केछाप, अल्ले देवीस्थान हुँदै कटेरी आबादी छेउ हुँदै लामिडाने गाउँको छेउ, साँगलाको सिरान हुँदै झोर गाउँ, तेलुङ गाउँ छेउ बालुवा गाउँ विकास समिति वडा नं. ४ तारेभिरमा बनेको सडक मुनी हुँदै सुन्दरीजल र महाङ्काल, गागलफेदी काफलेडाँडा हुँदै मणिचुरबाट वज्रयोगिनी जाने ठाडो बाटोसम्म ।

उत्तरः नेउपाने गाउँको सिरान हुँदै खरी मञ्जाङ्ग, गुरुङ गाउँ सिरान, गुर्जे, अर्खौले, सिकेटार गाउँ हुँदै भोर्लाङ डाँडा हुँदै हेलम्बु जाने बाटोसम्म ।

खण्ड ३३, संख्या १०, मिति २०४० साल असार ६ गतेको नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित यस मन्त्रालयको सूचना खारेज गरिएको छ ।

आज्ञाले,
चण्डीप्रसाद श्रेष्ठ
श्री ५ को सरकारको सचिव

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

४६४

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५४) काठमाडौं, जेठ २५ गते २०६१ साल (संख्या ८

भाग ३

श्री ५ को सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

श्री ५ को सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल विपश्यना केन्द्रको उत्तरपूर्व सीमान्तर्गत जोडिएको शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको १-८-० रोपनी जग्गा उक्त राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रबाहिर पर्ने गरी सीमाना हेरफेर गरेको छ ।

आज्ञाले,
चण्डीप्रसाद श्रेष्ठ
श्री ५ को सरकारको सचिव

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपदफा (१)र(२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी खण्ड ५१, संख्या ४३, मिति २०५८।११।६ को नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित सूचना बमोजिम घोषित शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको चार किल्लामा देहाय बमोजिमको चार किल्ला भएको क्षेत्रलाई थप क्षेत्रको रुपमा घोषणा गरी सो राष्ट्रिय निकुञ्जको नाम शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नामाकरण गरेको छ ।

चार किल्ला

पूर्वः डुम्रनीपानी, बालाजु बाईपास, बालाजु उद्यान, गोलढुङ्गा गाउँ विकास समितिको आबादि ।

पश्चिमः थुम्की, डमडमे, ककरे गाउँ, गैरी गाउँ, सानो गाउँमा रहेको नागार्जुन पर्खाल र धादिङ्ग जिल्ला छत्रे देउराली गाउँ विकास आबादि ।

उत्तरः तीलखोरिया, डाँडागाउँ, ठूलो गाउँ, चिपालिवो, मङ्खु ढोका, बेंखु, नाखनडोलमा रहेको नागार्जुनको पर्खाल र काठमाडौं जिल्लाको जितपुर फेदी र गोलढुङ्गा गाउँ विकासको समिति आबादि ।

दक्षिणः बाप्ले गाउँ, भिरकोट नयाँ गाउँ, बड्रोडाँडा, नारायणस्थान, इचंगु, गाँको, रानीवन, टण्डोल गाउँमा रहेको नागार्जुन पर्खाल ।

आज्ञाले,
डा. उदय राज शर्मा
नेपाल सरकारको सचिव

(२६)

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित । मूल्य रु. १५।-
गो.हु.द.न. १६।०६२।६३

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ

अनुसूचि-२

मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६५) काठमाडौं चैत १५ गते, २०७२ साल (संख्या ५०

भाग ५

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३क. ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिमको चारकि ला भएको ११८ वर्ग किलोमिटर ६१.क्षेत्रलाई शिवपुरीनागार्जुन- राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरेको छ ।

<u>चार किल्ला</u>

पूर्व: नुवाकोट जिल्ला, तलाखु गाउँ विकास समितिको पाटी भन्ज्याङबाट बाटैबाटो सान्दन टोल, हैबुङ महादेवस्थान माध्यामिक विधालय, गुरुङ गाउँ र सोती खोलाको दोभान हुँदै भोटेचौर गाउँ विकास समि..को मुल कुलो र मेलम्ची मार्ग जोडिने स्थानसम्म। त्यहाँबाट खवासे टोललाई भित्र पारी भुमेथान डाँडा र मेलम्ची जाने मोटर बाटैबाटो काठमाडौं जिल्ला चौकि भन्ज्याङ, छिरिङ खोला हुँदै घट्टेखोला दोभानसम्म। त्यहाँबाट झुलेखोला हुँदै चौकी भन्ज्याङबाट धारा

भन्ज्याङ जाने बाटैबाटो धारा भन्ज्याङ, लामा नाच्ने डाँडा, शैले खोला हुँदै शंखरापुर र कागेश्वरी मनहरा नगरपालिकाको सिमानामा पर्ने मणिलिङ्गेश्वर महादेव खोला दोभानसम्म।

पश्चिम: काठमाडौं र धादिङ जिल्लाको सिमानामा पर्ने महेशनारायण खोलाबाट भीमढुङ्गा लामिडाँडा सडक हुँदै भन्ज्याङ पोखरीसम्म । त्यहाँबाट सिरानचौर खोला, घट्टे खोला, डाँडेबेसि हुँदै कोल्पु र नागडोल खोला दोभानसम्म ।त्यहाँबाट पुरानो गोरेटो बाटो हुँदै डाँडागाउँलाई भित्र पारी महालक्ष्मी मन्दिर हुँदै कोल्पु खोलाको पुलसम्म। त्यहाँबाट सिधै खोलैखोला काउले भन्ज्याङ, स्वाँरा खोलो, थानसिङ गाउँको सिरान हुँदै ठुलो छहरे खोलामा थानपति जाने पुरानो बाटो जोडिएको स्थानसम्म।

उत्तर: नुवाकोट जिल्ला, थानपति गाउँ विकास समितिको ठुलो छहरे खोलाबाट थानपति जाने गोरेटो बाटैबाटो थानापति मन्दिर र मोत्तान गाउँ, कोटथोक गाउँलाई भित्र पारेर पाण्डे टोल जाने मोटर बाटैबाटो पाण्डे टोल, गुर्जे खोला दोभान र समुन्द्रादेवी मन्दिरसम्म। त्यसपछि लप्से खोला, मोहोरथोक घट्ट, देउराली चियानडाँडाको टुप्पोबाट सिके खोला र लिखु खोलाको नरसिंहघाट हुँदै तलाखु गाउँ विकास समिति को पाटी भन्ज्याङसम्म।

दक्षिण: काठमाडौं जिल्ला, शंखरापुर र कागेश्वरी मनहरा नगरपालिकाको सिमानामा पर्ने मणिलिङ्गेश्वर महादेव खोला दोभानबाट भोर्लेटार गाउँ जाने मोटर बाटैबाटो धुले पुल, गागलफेदीबाट नयाँपाटी जाने बागमती नदी पुल, नयाँपाटीको चण्डिकाश्वरी माध्यामिक विद्यालय हुँदै ढोका भन्ज्याङ र सुर्यमति खोला दोभानसम्म। त्यहाँबाट सिधै कौडेलको डाँडाको सिरान हुँदै माईलो भोटेको ढुङ्गो, निलकण्ठ रुद्रेश्वर महादेव मन्दिर र खोल्सो हुँदै रुद्रेश्वर महादेव मन्दिरसम्म। त्यहाँबाट खोलैखोला माहादेवखोला पुल र जय भद्रकाली निम्न माध्यामिक विद्यालय ,ज्याम्ले खोला हुँदै मुहानपोखरी र तौलुङ जाने बाटो छुट्टिने दोसाँधसम्म। त्यहाँबाट

१४०४

पन्चेश्वर महादेव मन्दिर, छोलिङ गुम्बा, बिष्णुमती नदी हुँदै लुडे खोला दोभानसम्म। त्यहाँबाट सिधै टोखा गणेश मन्दिर र सपनातिर्थ खोला भएर टोखा छहरे मार्ग हुँदै साङला जाने मोटर बाटोको दोसाँधसम्म। त्यहाँबाट जीतपुरफेदी जोड्ने मोटर बाटो हुँदै तीनपिप्ले बजार र थानागढी हुँदै कृष्ण प्रणामी मन्दिरसम्म। त्यहाँबाट ध्याम्पेखोलाको पुछार हुँदै फुँयालथोक गाउँलाई भित्र पारेर घारी खोल्सो हुँदै गोलढुङ्गाको नागार्जुन माध्यामिक विद्यालय र नागिन खोल्सी हुँदै लोलाङ पुल तरेर बाटैबाटो पुरानो गुहेश्वरी मन्दिर हुँदै लखः पातः निकुन्ज सिमानासम्म। त्यसपछि नागार्जुन नगरपालिकाको निकुन्ज सिमानामा रहेको टौडल सिद्धी गणेश मन्दिरबाट मोटर बाटो हुँदै डल्लेको चोक, नसिढोकाको दोबाटो, तीनघरे तल्लो चोक, गैरीगाउँ, हलचोक हुँदै सिधै भद्रमती खोलाको कल्भर्ट र त्यस खोलैखोला माथितर्फ डाँडागाउँबाट जोडिने खोल्सोसम्म। त्यहाँबाट सिधै माथि खोल्सो हुँदै सेतो गुम्बा जाने मोटर बाटोसम्म। त्यहाँबाट वन क्षेत्र र आवादी जमिनको सिमाना हुँदै साखाहिटी खोल्सोसम्म। त्यहाँबाट मोटर बाटैबाटो सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर हुँदै भीमढुङ्गा भीमसेनस्थान मन्दिर र भीमढुङ्गा लामिडाँडा सडक महेश नारायण खोलामा जोडिएको स्थानसम्म ।

आज्ञाले,
उदय चन्द्र ठाकुर
नेपाल सरकारको सचिव

अनुशूची-३

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना

क्र.स.	क्रियाकलापको बिबरण	खर्च शिर्षक	इकाई	आ.व. २०८१/०८२ को लक्ष्य तथा प्रगति					
				बार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
अ) पुजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु									
११.३.७.३	ल्यापटप खरिद	३११२२	वटा	१.०	०.११	१.०	१.०	०.११	१.०
११.३.७.४	डेस्कटप कम्प्युटर खरिद	३११२२	सेट	१.०	०.१७	१.६	१.०	०.१७	१.६
११.३.७.५	प्रिण्टर खरिद	३११२२	वटा	२.०	०.११	१.०	२.०	०.११	०.९९
११.४.५.२	पर्यटक पदमार्ग निर्माण	३११५१	कि.मि.	४.०	१.२९	१२.०	४.०	१.२९	११.२२
११.४.७.३	कलभर्ट निर्माण	३११५१	वटा	१.०	०.४३	४.०	१.०	०.४३	३.९५
११.४.१६.१	खानेपानी निर्माण (पाईप जडान)	३११५६	वटा	५.०	०.३२	३.०	५.०	०.३२	२.९९
११.४.१६.४	खानेपानी मुहान संरक्षण तथा व्यवस्थापन	३११५६	वटा	२.०	०.८६	८.०	१.०१	०.४३	८.०

११.४.१७.५६.१	मेषजाली सहित तारवार निर्माण	३११५७	कि.मि.	१.०	३.२४	३०.०	१.०	३.२४	२९.९३
११.४.१७.६१	पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण	३११५७	वटा	१.०	१.०८	१०.०	१.०	१.०८	९.८५
११.४.१७.४१.३	सामुदायिक वनको विधान तथा कार्ययोजना नविकरण	३११५६	वटा	३.०	०.११	१.०	३.०	०.११	१.०
११.४.१७.३१७	ग्यबियन सहितको ढुंगा वाल निर्माण	३११५७	कि.मि.	०.५	१.०८	१०.०	०.५	१.०८	९.९१
११.४.२२.३	साईनबोर्ड/सूचना बोर्ड निर्माण	३११५९	वटा	५.०	०.२२	२.०	५.०	०.२२	१.९८
११.४.२२.१४	सार्वजनिक शौचालय निर्माण	३११५९	वटा	१.०	०.८६	८.०	१.०	०.८६	८.०
११.४.२२.२३	कम्पाउण्डवाल निर्माण	३११५९	वटा	१००.०	०.८६	८.०	१००.०	०.८६	८.०
११.५.५.३	पर्यटक मार्ग मर्मत तथा स्तरोन्नती	३११७१	कि.मि.	५.०	१.०८	१०.०	५.०	१.०८	९.९
११.५.१६.२	खानेपानी मर्मत (पाईप जडान)	३११७१	वटा	५.०	०.३२	३.०	५.०	०.३२	२.८८
११.५.१७.९	साइनबोर्ड/सूचना बोर्ड मर्मत	३११७१	वटा	१०.०	०.२२	२.०	१०.०	०.२२	१.८
११.५.१७.१०	पर्यटक टिकट काउण्टर मर्मत सुधार	३११७१	वटा	४.०	०.४३	४.०	४.०	०.४४	३.८७
११.५.१७.११	प्रतिक्षालय/गोल घर मर्मत	३११७१	वटा	४.०	०.२२	२.०	४.०	०.२२	१.९३
११.५.१७.४२	निकुञ्जको सिमाना पर्खाल मर्मत	३११७१	कि.मि.	०.२५	२.७	२५.०	०.२५	२.७	२४.६
११.५.२२.२	कार्यालय भवन मर्मत सुधार	३११७१	वटा	१.०	०.५४	५.०	१.०	०.५४	४.९३

११.५.२२.३	पोष्ट भवन मर्मत	३११७१	वटा	४.०	२.१६	२०.०	४.०	२.१६	१९.१९
११.५.२२.५	सूचना केन्द्र मर्मत	३११७१	वटा	१.०	०.५४	५.०	१.०	०.५४	४.९२
११.५.२२.७	वन्दीगृह मर्मत सूधार	३११७१	वटा	१.०	०.११	१.०	१.०	०.११	०.९८
११.५.२२.१०	शौचालय मर्मत	३११७१	वटा	५.०	०.३२	३.०	५.०	०.३१	२.९
११.५.२२.११	बिजुली वाइरिंग मर्मत	३११७१	वटा	४.०	०.२२	२.०	४.०	०.२२	२.०
क) पुजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरुको जम्मा					**१९.६**	**१८१.६**		**१९.१६**	**१७८.३२**
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु									
२.९.४.४	संरक्षणमा खटिने संरक्षित क्षेत्रका कर्मचारीहरुको जोखिम वीमा	२२२१४	जना	११६.०	०.३१	२.९	११६.०	०.३१	२.५७
२.७.५.६	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२	संख्या	१००.०	०.११	१.०	१००.०	०.११	०.९९
२.७.५.८	संरक्षण सम्वन्धी संचार माध्यमबाट प्रचार प्रसार	२२५२२	महिना	१२.०	०.०६	०.६	३.०	०.०२	०.४५
२.७.२१.१०	चोरी शिकार नियन्त्रण स्विप अपरेसन	२२५२२	पटक	१२.०	०.२६	२.४	९.०	०.१८	१.९२
२.७.२१.१७	पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन (सरसफाई)	२२५२२	पटक	१२.०	०.३२	३.०	९.०	०.२४	२.८८
२.७.२१.२८०	वन डढेलो व्यवस्थापन	२२५२२	प्याकेज	१.०	०.३२	३.०	०.३	०.१	२.२५
२.७.२१.१४	टुहुरा तथा समस्याग्रस्त वन्यजन्तु व्यवस्थापन	२२५२२	पटक	७.०	०.०८	०.७	५.०	०.०५	०.६

२.७.२५.१७	मुद्दा अनुसन्धान तथा तहकिकात	२२५२२	पटक	१२.०	०.१३	१.२	६.५	०.०६	०.९८
२.७.२७.६	वन्यजन्तु सप्ताह (१-७ वैशाख)	२२५२९	पटक	१.०	०.११	१.०	०.०	०.०	१.००
७.२.८.१	वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग	२७२१२	निरन्तर	२.०	५.६१	५२.०	२.०	५.६१	५२.०
	ख) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरुको जम्मा				**७.३१**	**६७.८**		**७.०१**	**६५.६४**
	ग) कार्यक्रम तर्फको जम्मा (क + ख)				**१०.४३**	**२४९.४**		**२१.०४**	**२४३.९६**
	प्रशासनिक खर्च				**७३.०९**	**६७७.३१**		**६९.४७**	**६४१.००**
	कुल जम्मा खर्च (ग + प्रशासनिक खर्च)				**८३.५२**	**९२६.७१**		**९०.५१**	**८८४.९६**

अनुसूचि-४

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना

	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति	
		परिमाण	बजेट (रु.लाखमा)	परिमाण	बजेट (रु.लाखमा)
संरक्षण कार्यक्रम (३०%)			**३६.३**		**३६.३**
उपभोक्ता समितिको विधान कार्ययोजना निर्माण/पुनः निर्माण	वटा	११	३.३	११	३.३
मानव- वन्यजन्तु द्न्द्व न्यूनीकरण तथा राहत वितरण	महिना	१	२०	१	२०
वन्यजन्तु प्रभावित क्षेत्रमा वैकल्पिक खेती प्रवर्धन	वटा	१	४	१	४
वन संरक्षण कार्यक्रम	वटा	११	५	११	५
वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि अन्तरक्रिया गोष्ठी	पटक	१२	४	१२	४
सामुदायिक विकास (३०%)			**३५.०९**		**३५.०९**
सामुदायिक भवन निर्माण	वटा	१	९.०९	१	९.०९
पर्यटकीय पदमार्ग सुधार/स्तरोन्नति	कि.मि.	४	८	४	८
भू-क्षय तथा पहिरो रोकथाम नियन्त्रण कार्यक्रम	वटा	१०	५	१०	५
धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र सुधार तथा व्यवस्थापन	वटा	१०	१३	१०	१३
आय आर्जन तथा सिप विकास (२०%)			**२४**		**२४**
उपभोक्ता समूह/समितिलाई अनुदान	वटा	११	११	११	११
समुहका पदाधिकारीहरुलाई वचत ऋण सम्बन्धि तालिम/पासबुक र प्रमाण पत्र छपाई	पटक	१२	८	१२	८
होमस्टे तथा पर्यटन प्रवर्धन सहयोग	पटक	१	५	१	५
संरक्षण शिक्षा (१०%)			**१२.५३**		**१२.५३**
संरक्षण सम्बन्धि स्कुल शिक्षा कार्यक्रम	पटक	११	६	११	६
सामुदायिक वन व्यवस्थापन तालिम	पटक	११	४.४	११	४.४
समूह तथा समितिका पदाधिकारीहरुलाई संरक्षण सम्बन्धि अन्तरक्रिय	पटक	१	२.१३	१	२.१३
प्रशासनिक खर्च (१०%)			**११.००**		**११.००**
प्रशासनिक खर्च (१०%)	पटक	४	११	४	११
जम्मा		११२	**११८.९२**	११२	**११८.९२**

अनुसूचि - ५

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको सांगठनिक ढाँचा

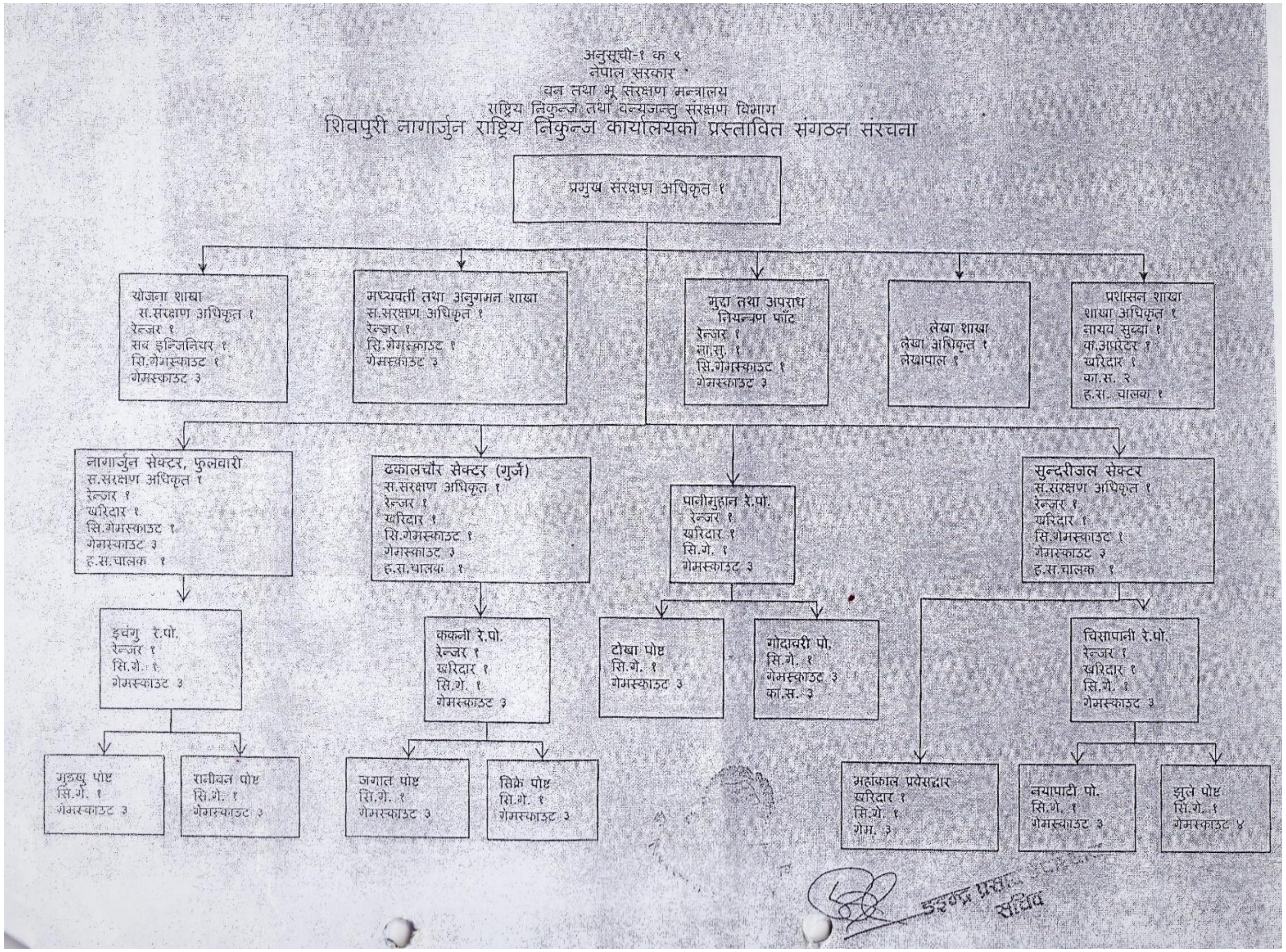

अनुसूचि - ६

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्वीकृत कर्मचारी दरवन्दी विवरण

क्रस	पद नाम	श्रेणी वा तह	सेवा	समूह	दरवन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	रा.प. द्वितिय	नेपाल वन सेवा	नेसनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	१	१	०	
२	संरक्षण अधिकृत	रा.प. तृतिय	नेपाल वन सेवा	नेसनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	५	५	०	
३	लेखा अधिकृत	रा.प. तृतिय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	१	०	
४	शाखा अधिकृत	रा.प. तृतिय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	१	०	
५	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	१	०	
६	नायब सुब्बा (कानून)	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल न्याय सेवा	कानून	१	१	०	
७	लेखापाल	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	१	०	
८	रेञ्जर	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल वन सेवा	नेसनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	१०	१०	०	
९	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल विविध सेवा		१	०	१	
१०	सव ईन्जिनियर	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल ईन्जिनियरिङ्ग	सिभिल/जनरल	१	०	१	
११	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितिय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	८	८	०	
१२	सिनियर गेमस्काउट	रा.प.अनं.द्वितिय	नेपाल वन सेवा	नेसनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	१६	१६	०	
१३	सि. गेमस्काउट	रा.प.अनं. तृतीय	नेपाल वन सेवा	नेसनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	३	०	३	
१४	गेमस्काउट	श्रेणीविहिन	नेपाल वन सेवा	नेसनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	५७	५१	६	६ लोकसेवा आयोगमा माग गरिएको, काजमा कार्यरत ३ जना
१५	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहिन	नेपाल ईन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल	४	३	१	करार सेवावाट पदपूर्ती
१६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५	५	०	४ करार सेवावाट पदपूर्ती
	जम्मा				११६	१००	१६	

अनुसूचि - ७

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज घोषणा पश्चात्का कार्यालय प्रमुखहरुको नामावली

क.स	पद	नाम, थर	अवधि		कैफियत
			देखि	सम्म	
१	निमित्त प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री वेद कुमार ढकाल	२०५८।११।०६	२०५९।०२।१३	काज
२	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री फणिन्द्रराज खरेल	२०५९।०२।१४	२०६१।१२।१५	
३	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री मेघ वहादुर पाण्डे	२०६१।१२।१६	२०६४।०५।०६	
४	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री पुरन भक्त श्रेष्ठ	२०६४।०५।०९	२०६५।१०।०३	
५	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री तुलसीराम शर्मा	२०६५।१०।०५	२०६५।१२।०५	काज
६	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री पुरन भक्त श्रेष्ठ	२०६५।१२।०६	२०६६।०३।१९	
७	निमित्त प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री मनोज कुमार शाह	२०६६।०३।२१	२०६६।०८।२७	
८	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री गोपाल प्रकाश भट्टराई	२०६६।०८।२८	२०७१।०५।३०	
९	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री किशोर कुमार मेहता	२०७१।०७।०९	२०७२।०५।०२	
१०	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री कमलजङ्ग कुँवर	२०७२।०६।२७	२०७५।०८।०३	
११	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री डिल बहादुर पुर्जा पुन	२०७५।०८।०९	२०७७।०७।१४	
१२	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री लक्ष्मण प्रसाद पौड्याल	२०७७।०७।१७	२०८०।०२।२२	
१३	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	डा. गणेश पन्त	२०८०।०२।२२	२०८१।०६।२३	
१४	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	श्री डिल बहादुर पुर्जा पुन	२०८१।०७।०१	हाल सम्म	

अनुसूचि - ८

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कार्यरत कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार नामावली

पनीमुहान (मुख्यालय)				ढकालचौर सेक्टर, गुर्जे भञ्याङ (Email: dhakalchaur.snnp@gmail.com)			
क्र.सं	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	क्र. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	व.सं.अ. श्री डिल बहादुर पुर्जा पुन	9841674457	dil_bdr@yahoo.com	1	सं.अ. श्री राम एकवाल दास	9848406934	ramekbal2029@gmail.com
2	सं.अ. श्री शिवलाल गैरे	9801086160	gaire.shivalal@gmail.com	2	रेञ्जर श्री कुसुम सारु	9860213218	kusummagar392@gmail.com
3	शा.अ. श्री कैलाश कोइराला	9851002086	kailashkoirala98510@gmail.com	3	खरिदार श्री हरि प्रसाद भुसाल	9861362888	jackson.bhusal89@gmail.com
4	ले.अ. श्री प्रकाश पौडेल	9841645655	paudelprakash199@gmail.com	4	सि.गे. श्री लेखराज राई	9842933948	chamlinglekharaj@gmail.com
5	लेखापाल श्री अमृत भण्डारी	9844444282	bhandariamrit195@gmail.com	5	सि.गे. श्री नन्द बहादुर बस्नेत (फाजिल)	9842942173	basnetnanda210@gmail.com
6	ना.सु. श्री पोम नारायण जि.एम.	9840499136	pomgm2024@gmail.com	6	गे. श्री आशिष न्यौपाने	9868356512	ashishneupane875@gmail.com
7	ना.सु. श्री विगन कुमार शाह	9815295101	biganks2077@gmail.com	7	गे. श्री विमला हमाल	9864941563	hbimala72@gmail.com
8	रेञ्जर श्री सुम्जुङ लामा	9841576451	lamasumjung@gmail.com	8	गे. श्री स्वयम प्रकाश मल्ल	9866305899	naturel89@gmail.com
9	रेञ्जर श्री दिपक कुमार चन्द	9858051976	chanddipak94@gmail.com	9	गे. श्री प्रविन राई	9818989194	prabinrai19991@gmail.com
10	रेञ्जर श्री किना के.सी.	9861078657	kinakc150@gmail.com				
11	रेञ्जर श्री विजू पौडेल	9846464278	bijupoudel9@gmail.com		ककनी रेञ्जपोष्ट		
12	खरिदार श्री विपना राई	9842877399	bipanarai223@gmail.com	क्र. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
13	खरिदार श्री आशिष अधिकारी	9840021243	adhikariashish670@gmail.com	1	रेञ्जर श्री शेर बहादुर थापा	9856088024	thapasb.1994@gmail.com
14	खरिदार श्री ऋषिकेश तिवारी	9851177189	rishi.s1mn@gmail.com	2	सि.गे. श्री राज कुमार न्यौपाने	9848362082	rneupane990@gmail.com
15	सि.गे. श्री तिर्थराज छत्याल	9848357721	tirtharajmalla177@gmail.com				

16	सि.गे. श्री निशान राई	9862976477	rainishan01@gmail.com
17	गे. श्री छविन्दा दाहाल	9849907052	dahalchabinda@gmail.com
18	गे. श्री कर्णविर वि.सी.	9843354570	bck92186@gmail.com
19	गे. श्री मनीराज सुनुवार	9860818153	mrmnrjswr@gmail.com
20	गे. श्री जुनुमाया लामा	9841742054	karkijunu2074@gmail.com
21	गे. श्री झलक बहादुर घले	9869393129	jhalakghale19@gmail.com
22	गे. श्री सुमन मगर	9862818034	sumanmagar98533@gmail.com
23	गे. श्री सुरेन्द्र लामा	9860143272	surendra@gmail.com
24	का.स. श्री दिपेन्द्र भण्डारी	9841682624	dipendrabhandari2029@gmail.com
25	का.स. श्री कुलदिप लामिछाने	9866031447	kuldiplamichhane7@gmail.com
26	ह.स.चा. श्री राम लामा तामाङ	9851212847	drlama2052@gmail.com
27	का.स. सुनमाया स्याङ्तान	9843789472	-
28	ह. स. चा. श्री सूर्यलाल चौधरी	9861010670	chaudharysurelal@gmail.com
29	का.स. श्री गोपाल बस्नेत	9841856057	basnetgopal073@gmail.com
30	ह.स.चा. श्री निरज चौधरी	9825684949	niraj.chaudhary8400@gmail.com

टोखा प्रवेशद्वार

क.सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	गे. श्री अंगिता राई	9860746126	raeeankita49@gmail.com
2	गे. श्री मेहर राई	9862066998	meharthulung123@gmail.com
			-

जगात पोष्ट

क. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	गे. लक्ष्मीदेवी आचार्य	9864689222	laxmideviachrya@gmail.com
2	गे. श्री गंगादेवी भक्री	9848333488	gangabhakri49@gmail.com

सिक्रे पोष्ट

क. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	सि.गे. श्री राधेश्याम चौधरी (फाजिल)	9821168588	radheshyamchaudhary535@gmail.com
2	गे. श्री सर्वजित कुमार यादव	9844277064	sarbjitkumaryadav@gmail.com
3	गे. श्री नविन खत्री	9862741111	nabinkhatrii220@gmail.com

पाँचमाने पोष्ट

क. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	सि.गे. श्री अर्जुन प्रसाद गौतम	9862962011	khusigautam2011@gmail.com
2	गे. श्री पदमलाल भुसाल	9847584017	bhusalpadamlal52@gmail.com
			-

नागार्जुन सेक्टर(sectornagarjun@gmail.com)

क. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	सं.अ. श्री कान्ती कंडेल	9867224904	kanti.kandel1@gmail.com
2	रेञ्जर श्री सुमन भण्डारी	9841952768	prawlsuman@gmail.com
3	रेञ्जर श्री हिमाली खत्री	9848334952	himalikhatri52@gmail.com
4	खरिदार श्री पुजा लामिछाने	9860643759	poojalamichhane9988@gmail.com

सुन्दरीजल सेक्टर (sundarijalsector.gov@gmail.com)			
क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	सं.अ. श्री मान बहादुर खड्का	9862683107	khadka.manbahadur@gmail.com
2	रेञ्जर श्री रमेश बस्नेत	9860056160	ramesh.basnet9741@gmail.com
3	खरिदार श्री सुनिल भट्टराई	9841568715	sunilbhattarai616@gmail.com
4	खरिदार श्री ममता चन्द	9861503059	chandamamata999@gmail.com
5	गे. श्री देवी महतारा	9847883507	devimahatara215@gmail.com
			-

महांकाल प्रवेशद्वार			
क्र. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	खरिदार श्री लक्ष्मी आचार्य	9861345129	laxmiacharya1017@gamail.com
2	सि.गे. श्री तुलसा मगर	9866217659	angarajc@gmail.com
3	गे. श्री दुर्गा के.सी.	9869093592	durgakc195@gmail.com
4	गे. श्री दिपक थापा	9864741580	thapadipak3030@gmail.com
5	गे. श्री पदम राई	9842868853	raipadam201@gmail.com
			-

चिसापानी प्रवेशद्वार			
क्र.सं	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	रेञ्जर श्री लक्ष्मी राई	9860275597	railaxmi2014@gmail.com
2	सि.गे. श्री मिन बहादुर लोहार	9810777177	mdbr5937@gmail.com
3	गे. श्री निर्मल डाँगी	9744243584	nd792613@gmail.com
4	गे. श्री सञ्जिव तामाङ	9844967336	sanjeevlama725@gmail.c

5	सि.गे. श्री भैरव बहादुर शाही	9840745529	bhairabshahi14@gmail.com
6	गे. श्री इन्द्रमाया नगरकोटी	9840565204	indramayanagarkoti@gmail.com
7	गे. श्री कपिल भण्डारी	9851012510	bhandarikapil2055@gmail.com
8	गे. श्री विष्णु कार्की	9863933237	bishnu3237@gmail.com

इचंगु रेञ्जपोष्ट			
क्र. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	रेञ्जर श्री अमृता पुडासैनी	9869424722	fr.amritapudasaini@gmail.com
2	सि.गे. श्री रोशन चौलागाईं	9864661210	roshanchaulagain56@gmail.com
3	गे. श्री कबिराज बोहरा	9848671267	kavirajbohara@gmail.com
4	गे. श्री मधा रिजाल	9841696187	madharijal@gmail.com
5	गे. श्री टिकामाया आले थपा मगर	9844383889	idotika8@gmail.com

मुड्खु पोष्ट			
क्र. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	सि. गे. श्री आयुष्मा कुमारी पहाडी	9869200857	sushilapkrl86@gmail.com
2	गे. श्री हरिकृष्ण फुयाल	9841776929	phuyalhari910@gmail.com
3	गे. श्री बसन्ती खत्री	9863695325	basantikhatri49@gmail.com
4	गे. श्री कर्मदावा भोटे	9749709574	-

रानीवन पोष्ट			
क्र. सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
1	सि.गे. श्री भगवती चौलागाई	9848355384	bhagawatichaulagain970@gmail.com
2	गे. श्री याम कुमारी विष्ट	9842584061	yamkumaribista8@gmail.com
3	गे. श्री विवेक चौधरी	9865916757	tharubibek0@gmail.com

			om				
झुले पोष्ट				4	गे. श्री कमला बोहोरा	9847852578	kamalabohara21@gmail.com
क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना		ऐनडाँडा पोष्ट		
1	सि.गे. श्री अविनाश कुमार पाल	9865416804	palabinashkumar@gmail.com	क्र.सं.	केर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
2	गे. श्याम कुमार थापा	9860010439	shyamkumarthapa955@gmail.com	1	गे. श्री इन्दल राय यादव	9864009759	indalyadav2118498@gmail.com
			-	2	गे. श्री उपार सिंह लामा	9867963288	uparsinglama97@gmail.com
नयाँपाटी पोष्ट							
क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना		नागार्जुन, फुलबारीगेट(श्री भैरवीदल गण)		
1	सि.गे. श्री गायत्री मण्डल	9849541644	dnmofa0123@gmail.com	क्र.सं.	नाम	सम्पर्क नं.	
2	गे. श्री मन कुमारी सोती	9862564553	manumagar@gmail.com	1	व्यारेक	14989103	
मणीचुड पोष्ट					लिपिकोट व्यारेक, टोखा (श्री चन्दननाथ दल गण)		
क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	क्र.सं.	नाम	सम्पर्क नं.	
1	सि.गे. श्री जीवन तामाङ	9813956196	tamang.gvanmok@gmail.com	1	व्यारेक	01-5248001	
2	गे. श्री प्रकाश कार्की		-	2	व्यारेक	01-5248002	
3	गे. श्री सन्तोष रुम्तेल	9842932491	santoshrumtel16@gmail.com	3	अफिस नम्बर	9851204336	
गोदावरी पोष्ट				4	ल्याण्ड लाईन	01-5248000	
क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना		यस कार्यालयमा काजमा कार्यरत कर्मचारीहरु		
1	शशिकला राई	9860113031	sasirai581@gmail.com	क्र.सं.	केर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना
तारेभिर पोष्ट				1	रेञ्जर श्री अमृता पुडासैनी (इचंगु रेञ्जपोष्ट)	9869424722	fr.amritapudasaini@gmail.com
क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	2	रेञ्जर श्री हिमाली खत्री (नागार्जुन सेक्टर)	9848334952	
1	सि.गे. श्री पदमराज पाण्डे (फाजिल)	9866203006	pandeypadamraj3@gmail.com	3	सि.गे. श्री बालकृष्ण बुढा(टोखा पोष्ट)	9868123456	balkrishnabudha1@gmail.com

2	गे. श्री मयश उपाध्याय	9848313832	mayeshupadhaya@gmail.com	4	सि.गे. श्री अंक बहादुर नेपाली (हेड क्वाटर)	9858045084	-
3	गे. श्री विशाल आचार्य	9864797657	bishalacharya2004@gmail.com	5	गे. श्री रामचन्द्र महत (पाँचमाने पोष्ट)	9848312966	-
			-	6	गे. श्री राजेन्द्र बहादुर शाही (ककनी रेञ्जपोष्ट)	9868378044	rajendrabdr2054@gmail.com
				7	गे. श्री भरत बुढा (झुले पोष्ट)	9769962013	bharatbudha113@gmail.com
							-
			-		**यस कार्यालयबाट अन्य कार्यालयमा काज खटिएका कर्मचारीहरु**		
			-	**क्र. सं.**	**कर्मचारीको नाम**	**सम्पर्क नं.**	**ईमेल ठेगाना**
				1	सं.अ. श्री स्मृती पहारी	9846771077	वन तथा वातावरण मन्त्रालय(काज ख.)
				2	सि.गे. श्री मन बहादुर खड्का	9865668899	रा.नि. तथा व.सं. विभाग(काज खटिएको)
				3	गे. श्री मदन बुढा	9869703137	

अनुसूचि-९

आ.व. २०८१/८२ मा खानेपानी मर्मतको अनुमती विवरण

क्र.स.	खानेपानी उपभोक्ता समिति/ आयोजनाको नाम	ठेगाना			मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	सेक्टर	अनुमति प्रदान गरेको मिति			लाभान्वित घरधूरी संख्या	नयाँ / मर्मत	जी. पी. एस.		कैफियत
		जिल्ला	पालिका	वडा नं.			साल	महिना	गते			x	y	
१	शिवपुरी प्याराकेट प्रा.लि	नुवाकोट	शिवपुरी गाउँपालिका	७		ढकालचौर	२०८१	०४	०९		मर्मत	N२७४९१३.०५	E०८५१८३.३२	पाईपलाईन मर्मत
२	इन्द्रायणी खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	शंखरापुर		मणिचुड कागेश्वरी	सुन्दरीजल	२०८१	०४	२३	९००	मर्मत			
३	रानीवन नासिढोका खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	नागार्जुन	१	इचंगुनारायण	नागार्जुन	२०८१	०८	१२	२५००	मर्मत			१ इन्चको पाईप प्रयोग गरी पानी संकलन कार्य गर्ने
४	स्यालबुच्चा खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	३	गोलढुंगा जीतपुर	नागार्जुन	२०८१	०९	२२	४२	निर्माण	२७.७६७७२७	८५.२५३२९	
५	भण्डारीगाउँ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाडौं	तारकेश्वर	२	बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०८१	१०	०४	३००	निर्माण	०३३१५९१	३०७५८००	
६	नेपालथोक खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	१	बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०८१	१०	०४		निर्माण	०३३३८२५	३०७७२१९	
७	बुढानीलकण्ठ खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	५		पानीमुहान रेञ्जपोष्ट	२०८१	१०	२१	५००	निर्माण/मर्मत	०३३७९९३	३०७५५७८	
८	गागलफेदी खानेपानी तथा सरसफाई	काठमाण्डौ	कागेश्वरी मनोहरा	१	मणिचुड	सुन्दरीजल	२०८१	१०	२१	५००	मर्मत	३४८३११	३०७३४४९	

क्र.स.	खानेपानी उपभोक्ता समिति/ आयोजनाको नाम	ठेगाना			मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	सेक्टर	अनुमति प्रदान गरेको मिति			लाभान्वित घरधूरी संख्या	नयाँ / मर्मत	जी. पी. एस.		कैफियत
		जिल्ला	पालिका	वडा नं.			साल	महिना	गते			x	y	
	उपभोक्ता समिति				कागेश्वरी									
९	चपली गाउँ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बूढानीलकण्ठ	४	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८१	०९	०७		निर्माण	०३३९४३६	३०७५०६५	
१०	बाँडेपाखा खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	२	बिष्णु चपली	पानीमुहान रेञ्जपोष्ट	२०८१	१०	२४		निर्माण/मर्मत	०३३७९३४	३०७५७१८	
११	राईटार खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	२	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८१	१०	२५	६००	निर्माण/मर्मत	३४४१०५	३०७२९७१	
१२	अर्गानिक फार्म एण्ड रिसोर्ट प्रा लि	नुवाकोट	शिवपुरी	४	गुर्जेभञ्ज्याङ	ढकालचौर	२०८१	१०	२७		मर्मत	३३९८८०	३०७८४६७	
१३	उँ शैक्षिक गुठी	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	१		पानीमुहान	२०८१	११	०४		मर्मत			
१४	ठुलागाउँ विष्णु बुढानीलकण्ठ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	३	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८१	११	०४		मर्मत	०३३९५३४	३०७५१८९	
१५	गलमाटी खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	२	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८१	११	११		मर्मत	३४४००५	३०७३००३	
१६	बाटुले सिम खानेपानी व्यवस्थापन समिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	३	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८१	१२	१५	३००	मर्मत	३४३२०३	३०७२८६१	

क्र.स.	खानेपानी उपभोक्ता समिति/ आयोजनाको नाम	ठेगाना			मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	सेक्टर	अनुमति प्रदान गरेको मिति			लाभान्वित घरधूरी संख्या	नयाँ / मर्मत	जी. पी. एस.		कैफियत
		जिल्ला	पालिका	वडा नं.			साल	महिना	गते			x	y	
१७	बाराही खानेपानी व्यवस्थापन समिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	१	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८१	१२	१७	१५	मर्मत	३४३७२५	३०७१७२५	
१८	नयाँ बस्ती खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	५	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८२	०१	०९	२५	निर्माण	२७.७८८४३३	८५.३५२४०३	
१९	धोबीढुंगा तल्लो भंगाल खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	२	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८१	१२	२६		निर्माण	०३४०६१५	३०७४१६३	
२०	सुन्दरीजल महाँकाल खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	१	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८२	०१	३०	५०	मर्मत	३४५४५७	३०७२९२९	इन्टेक र पाईपलाईन मर्मत
२१	छहरे सुरसुरे प्राकृतिक संरक्षण उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	३	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८२	०२	०४	३२	निर्माण	०३३९०४८	३०७५०९५	
२२	खोलाटोल खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	टोखा	१	बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०८२	०२	०४	३५	निर्माण	३३६८२७	३०७६०६२	
२३	सिउरिनी पल्लोखोल्चा मुहान गरी दुई विकटोल मंगलादेवी खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	नुवाकोट	शिवपुरी	४	गुर्जेभञ्ज्याङ	पानीमुहान	२०८२	०२	०५	३०	निर्माण	३३९५७४	३०७९५११	

क्र.स.	खानेपानी उपभोक्ता समिति/ आयोजनाको नाम	ठेगाना			मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	सेक्टर	अनुमति प्रदान गरेको मिति			लाभान्वित घरधूरी संख्या	नयाँ / मर्मत	जी. पी. एस.		कैफियत
		जिल्ला	पालिका	वडा नं.			साल	महिना	गते			x	y	
२४	पाटिश्वार रामदाल खोला खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	नुवाकोट	शिवपुरी	६	गुर्जेभञ्जयाङ	ढकालचौर	२०८२	०२	०६	३५	निर्माण	३३६३३८	३०७८२२१	
२५	इन्द्रायणी खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौं	शंखरापुर	९	मणिचुड कागेश्वरी	सुन्दरीजल	२०८२	०२	०५	२००	मर्मत	३४८८०४	३०७१८६६	
२६	पाण्डावाङ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौं	बुढानीलकण्ठ	२	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८२	०३	०३		निर्माण	०३३९९७४	३०७३३७७	
२७	अल्लारे खोला चिसापानी तोरीडाँडा भाँगे सेतो पहिरो चाँपबोट खानेपानी उपभोक्ता समिति	सिन्धुपाल्चोक	मेलम्ची	१	सिन्धु शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८२	०१	३०					म्याद थप
२८	ठुलागाउँ विष्णु बुढानीलकण्ठ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौं	बुढानीलकण्ठ	३	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८२	०२	०५					म्याद थप

अनुसूचि-१०

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा रहेका पदमार्गहरुको विवरण

क.सं.	मार्ग	पुग्न लाग्ने समय (पैदल)	कैफियत
१	पुरै अग्नी रेखा	५ दिन	शिवपुरी पर्वत श्रृङ्खला परिक्रमा
२	ककनी - जगात - शिवपुरी चुचुरो - चिसापानी	२ दिन	
३	पाँचमाने - तारकेश्वर - धौलेश्वर	४ घण्टा	
४	जगात - गुर्जे - लिपिकोट - बिष्णुपादुका - पानीमुहान	६ घण्टा	
५	गुर्जे - डाँडागाउँ - विष्णुपादुका - ढोका भञ्ज्याङ - शिवपुरी	५ घण्टा	
६	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - ढोका भञ्ज्याङ - शिवपुरी	४ घण्टा	
७	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - पानीमुहान - नागी गुम्बा -सुन्दरीजल	६ घण्टा	
८	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - सिक्रे	५ घण्टा	
९	पानीमुहान - ढोका भञ्ज्याङ - सिक्रे	५ घण्टा	
१०	पानीमुहान - ढोका भञ्ज्याङ - शिवपुरी चुचुरो	४ घण्टा	
११	पानीमुहान - हेलिप्याड - देउराली - वागद्वार - शिवपुरी	४ घण्टा	
१२	पानीमुहान - हेलिप्याड - नागी गुम्वा - मुदेउराली - वागद्वार - शिवपुरी चुचुरा	४ घण्टा	
१३	सुन्दरीजल -मणिचुड -धाप- चिसापानी	६ घण्टा	चिसापानी हुँदै गोल्फुभञ्ज्याङ कुटुमसाङ गोसाइकुण्ड वा हेलम्बु (लाम्टाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज) जान सकिने
१४	सुन्दरीजल- मुलखर्क -धाप - चिसापानी	५ घण्टा	
१५	सुन्दरीजल- मुलखर्क - धाप - चिसापानी - चगाउँ - पाटेश्वारा - गुर्जे भञ्ज्याङ	३ दिन	
१६	फूलवारी गेट - रानीवन - जामाचो (नागार्जुन चुचुरो)	५ घण्टा	अग्नी रेखाको मार्ग
१७	फूलवारी गेट - जामाचो	३ घण्टा	
१८	मुड्खु - छत्रेदेउराली - ऐनडाँडा - जामाचो	५ घण्टा	
१९	मुढ्खु - स्वाना गाउँ - छत्रेदेउराली	३ घण्टा	

अनुसूचि-११

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश गर्दा लाग्ने प्रवेश शुल्कको विवरण

राजपत्रको खण्ड ६८, काठमाडौं, असोज २९ गते, २०७५ साल (संख्या ३४) भाग ३ को सुचना अनुसार

Published in Nepal Gazettes Section 68, dated 15 October2018, Number 34

राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश शुल्क सम्वन्धी विवरण (National Park Entry Fee Rates)

क.सं.	विवरण	दस्तुर रु.	(Rate)
१.	राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश दस्तुर (National Park Entry Fee), प्रति व्यक्ति/प्रति प्रवेश/प्रति दिन (Per Person/ Per Entry/Per Day)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	१००।-	100.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	६००।-	600.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक(Foreigners other than SAARC)	१०००।-	1000.00
२.	सवारी साधन दस्तुर (Vehicle Entry Fee), प्रति सवारी/प्रति पटक (Per Vehicles/ Per Times)		
(क)	सुविधा प्राप्त बाटोको लागि		
(अ)	सार्वजनिक यातायात, मिनि बस, माइक्रो बस, ट्याक्सी (Public Vehicles,Mini Bus,Micro Bus,Taxi)	३०।-	30.00
(आ)	ट्रक, मिनि ट्रक, ट्याक्टर, लरी (Truck,Mini Truck,Tractor,Lorry)	५०।-	50.00
(इ)	डोजर, रोलर, क्रेन आदि (Doser,Roller,Crane etc.)	७५।-	75.00
(ख)	सुविधा प्राप्त बाटो बाहेक अन्य बाटोका सवारी साधनको लागि (प्रवेश शुल्क बाहेक)		
(अ)	मोटरसाइकल, स्कुटर (Motorcycle,Scooter)	१५०।-	150.00
(आ)	निजी कार, जीप, भ्यान, ट्याक्सी (Private Car,Jeep,Van,Taxi)	३५०।-	350.00
(इ)	माइक्रो बस, मिनि ट्रक, बस, ट्रक (Micro Bus,Mini Truck, Bus, Truck)	५००।-	500.00
(ई)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका कार्यालयहरु, कुटनीतिक नियोगका झण्डा भएका सवारी साधन, सुरक्षा निकायहरु, जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु, बारुण यन्त्र र एम्बुलेन्स बाहेक सबै सरकारी संस्थान, गैर सरकारी संघ संस्थाका सवारी साधन	२५।-	25.00
(उ)	साईकल (Cycle) (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति सवारी/प्रति पटक (Per Vehicles/ Per Times)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	२०।-	20.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	५०।-	50.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक (Foreigners other than SAARC)	१५०।-	150.00
३.	तालिम प्राप्त पञ्जिकृत गाईडले निकुञ्जभित्र गाईड सेवा उपलब्ध गराए वापत गाईड शुल्क (प्रति गाईड/प्रति प्रति वर्ष)	२,५००।-	2500.00
४.	सोत्तर तथा पातपतिङ्गर सङ्कलन (प्रति पुर्जी प्रति दिन)	१०।-	10.00
५.	साइकल दौड कार्यक्रम (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति कार्यक्रम	५,०००।-	5000.00
६.	अल्ट्रा दौड कार्यक्रम (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति कार्यक्रम	५,०००।-	5000.00
७.	रक क्लाईम्बिङ **(Rock Climbing)** -प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति व्यक्ति/प्रति दिन **(Per Person/Per day)**		
(क)	नेपाली नागरिक **(Nepali Citizen)**	२५०।-	250.00

क.सं.	विवरण	दस्तुर रु.	(Rate)
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक **(SAARC Citizen)**	५००।-	500.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक **(Foreigners other than SAARC)**	१०००।-	1000.00
८.	निकुञ्ज बाहिरका सुरक्षा निकाय र सरकारी संघ संस्थाको रक क्लाईम्बिङ प्रति कार्यक्रम	२,०००।-	2000.00
९.	व्यावसायिक जङ्गल ड्राइभ प्रति ट्रिप (प्रवेश शुल्क बाहेक)		
(क)	कार -४ जना(ड्राईभर र गाईड बाहेक)	५००।-	500.00
(ख)	जीप -१० जना(ड्राईभर र गाईड बाहेक)	१,०००।-	1000.00

द्रष्टव्य :

(क) उल्लिखित दरमा मूल्य अभिबृद्धी कर समावेश गरिएको छ ।

(ख) रीतपूर्वकको प्रवेशपत्र बाहकलाई मात्र निकुञ्जभित्र प्रवेश गर्न दिईनेछ ।

(ग) घरपालुवा जीवजन्तुलाई राष्ट्रिय निकुञ्जको सुविधा प्राप्त बाटोबाट लैजाँदा दस्तुर लाग्ने छैन ।

(घ) गाईड शुल्क बुझाउने गाईडलाई निकुञ्ज प्रवेश शुल्क लाग्ने छैन ।

(ङ) सुविधा प्राप्त बाटो बाहेक अन्यत्र निकुञ्जले कायम गरेको मापदण्ड बमोजिम ध्वनी तथा वायु प्रदूषण गर्ने सवारी साधनलाई प्रवेश उपलब्ध गराईने छैन ।

(च) सुन्दरीजल-चिसापानी-नगरकोट जाने पर्यटकको हकमा सुन्दरीजलमा प्रवेश अनुमति लिएपछि भोलीपल्ट चिसापानीबाट नगरकोट जाँदा पुनः टिकट लिनु पर्ने छैन ।

(छ) निजी विद्यालय,महाविद्यालय र बिश्व विद्यालयको पत्रसहित विद्यार्थीहरुलाई निकुञ्जको अवलोकन भ्रमणमा ल्याउँदा लाग्ने प्रवेश शुल्कमा पचास प्रतिशत छुट दिइनेछ ।

(ज) निकुञ्जभित्र सञ्चालन हुने साइकल दौड, अल्ट्रा दौड लगायतका कार्यक्रममा खेलाडी र कार्यक्रम आयोजकले प्रति व्यक्ति प्रवेश शुल्क समेत बुझाउनु पर्नेछ ।

(झ) १० (दश) वर्ष मुनिका बालबालिका र ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई कुनै शुल्क लाग्ने छैन ।

(ञ) मध्यवर्ती क्षेत्र भित्रका वन क्षेत्र वा ऐलानी पर्ति अतिक्रमण गरी बसि आएका वासिन्दाहरुलाई शुल्क र पानी प्रयोग गर्ने प्राथमिकतामा अग्राधिकार दिइने छैन ।

(ट) सुविधा प्राप्त बाटोमा निजी मोटरसाईकल, कार,जीप र आकस्मिक सेवाका एम्बुलेन्स,बारुणयन्त्र जस्ता सवारी साधनमा कुनै दस्तूर लाग्ने छैन ।

अनुसूचि - १२
अध्ययन अनुमती प्रदान गरिएको विवरण

S.N	Researcher	Email ID	Phone no.	Research Topic
1	Srijana Rai	Srijanarai67890@gmail.com	9863030934	Assessment of Eco-Tourism Potential of Shivapuri Nagarjun National Park
2	Srijana Bhattarai	Srijana.bhattarai999@gmail .com	9843335714	Spatio-temporal pattern of human leopard conflict and its mitigation approach in Shivapuri Nagarjun National Park
3	Chandramani Aryal and Team	Chandramani.aryal@pkmc.tu.edu.np	9849912081	Understanding the Response of Frogs to the Urbanization in Kathmandu Valley
4	Srijana Khanal and Team	Srijana.khanalgautam@gmail.com	9847049501	Synergies and Trade-offs of Biodiversity, Carbon and Livelihoods
5	Shova Pandey	Shovapandey7522@gmail.com	9867150337	Human-Asiatic Black Bear conflict in Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal
6	Bhanubhakta Kandel	Bhanukandel2040@gmail.com	9851011738	Conflict Resolution in National Park-Community Conflict : A case study of Shivapuri Nagarjun National Park
7	Dipesh Chaudhary	Cdipesh14268"gmail.com	9845556688	Push and Pull factors of Ecotourism in SHivapuri Nagarjun National Park
8	Babin Adhikari	Gluck1427"gmail.com	9869333804	Assessing the role of Ecosystem Services in Development of Ecotourism in Shivapuri National park
9	Ayushma Shrestha	Ayushmashrestha15@gmail.com	9841606796	Distribution of the Invasive Alien Plant Species across Land Use Types in Protected Areas
10	Dr Santosh Dulal	drsantoshdulala@gmail.com	9851158422	Environmental Antimicrobial Resistance (AMR) Profiling in Bagmati River (Shivapuri Nagarjun National Park)
11	Elisha Oli	Olielisha41@gmail.com	9840788662	Analyzing Human Common Leopard Conflict in and around Shivapuri Nagarjun National Park
12	Nirmala Gharti	Nirmalagharti70@gmail.com	9862218527	Coping Mechanism of Local People to Mitigate Impacts of Climate Change on Water Resources in Sundarijal, Shivapuri Nagarjun National Park
13	Kalpana Ghimire	kalpanaghimire@ufl.edu	9840171702	Seed Dispersal and Dietary Ecology of Assamese Macaques (Macaca assamensis) in Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal

S.N	Researcher	Email ID	Phone no.	Research Topic
14	Dixya Thapa	Dixya7481@gmail.com	9866550545	Study on Structure, Composition and Diversity of Forest along the Altitudinal Gradient in Shivapuri National Park
15	Ankit Kumar Singh	Akssinghankit1@gmail.com	9842669539	Earthworm Diversity and Soil Physiochemical Factors Affecting their Abundance in Central Nepal
16	Dr. Deepa Dhital and Team	Dhital.deepa@gmail.com	9849752372	Carbon Measurement in the Forests of Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal

अनुसूचि - १३

मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरुको विवरण

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
१	पञ्चकन्या	बुढानिलकण्ठ न.पा. २	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	६३.७६	१७८	८५३	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
२	च्यानडाँडा	बुढानिलकण्ठ न.पा. २	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	४.२१	५६	३३९	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
३	आइतबारे	बुढानिलकण्ठ न.पा. ३ र ५, चिसेनी	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	१४.४९	१०१	४६५	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
४	डुकुर्नीदेवी	बुढानिलकण्ठ न.पा. १, तौलुङ्ग	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	६.०४	८५	३४०	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
५	देउराली महिला	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	२.६२	३१	९८	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
६	सिमपाखा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	२.६२	३१	१७८	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
७	स्यालपिन ढाँणपाखा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	९.५४	५४	३४९	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
८	च्यानडाँडा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१.५७	३२	२२२	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
९	बासिङडाँडा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	६.४६	६७	३५१	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
१०	सप्तकन्या	शिवपुरी गा.पा.७,	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	९४.७	९१	६०६	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
११	ग्रामिण चद्दढदेवी	शिवपुरी गा.पा.७	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१५.८२	६१	३३५	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
१२	कालिका कुम्भेश्वरी	शिवपुरी गा.पा.८	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१२१.२६	६७	४५८	आ.व २०७८/०७९ देखि २०८२/०८३	
१३	मुड्खु सिर्जनशिल	तारकेश्वर न.पा.५	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	३.४७	२७	१५८	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१४	सिमलको पाखा	तारकेश्वर न.पा.५,विचारीथोक	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	७.५	१०७	५६४	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
१५	खोरिया पाखा स्याउली त्याउली	तारकेश्वर न.पा.५,आठमाइल	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	३.५१	४०	२१४	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१६	मरुवा पाखा	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	५.३	७१	३६४	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
१७	सालकोट	तारकेश्वर न.पा.३,	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	२७.१४	७०	५६३	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१८	थाना गढी	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	३	४८	२२०	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
१९	ठाडोपाखा	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	२.८७८	८२	४११	आ.व २०७८/०७९ देखि २०८२/०८३	
२०	देविस्थान सिमडाँडा	तारकेश्वर न.पा.२	काठमाण्डौं	बौडेश्वर महादेव	२५.३९	१९०	१०५०	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
२१	ईचंगुनारायण	नागार्जुन न.पा. ३	काठमाण्डौं	ईचंगुनारायण	११.९२	६६	२८०	आ.व २०७८/०७९ देखि २०८२/०८३	
२२	जुगेखोला	नागार्जुन न.पा.३	काठमाण्डौं	ईचंगुनारायण	३.२८	९८	४३९	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२३	हरियाली	शंखरापुर न.पा.८	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	११.५	९८	४४१	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२४	मणिलिङगेश्वर	शंखरापुर न.पा.८	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	१४.४	११५	६९०	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२५	लुमाइदेवी	शंखरापुर न.पा.८	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	१.३०२	९०	४५८	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
२६	लप्सौरा	शंखरापुर न.पा.४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	३१.४२	११४	४५८	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२७	रात्माटे	शंखरापुर न.पा. ४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	३३.०८	१३३	४८८	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२८	सेतोभुमिस्थान	शंखरापुर न.पा.१,२,३,४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	३९.४५	१४८	७९८	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
२९	बाटुली	शंखरापुर न.पा.४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	७.३७	८७	४२६	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
३०	मकैचौर	कागेश्वरी मनाहरा न.पा. १	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	९.३६७	३८	१६४	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
३१	घोढ्याङपाखा	मेलम्ची न.पा.३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१३.८३	५०	३४३	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
३२	लामो सुमारा	मेलम्ची न.पा.१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	११.३७	२१	१०५	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	
३३	भुमेस्थान	मेलम्ची न.पा,१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	०.७६	१०३	५५१	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
३४	मानेडाँडा	मेलम्ची न.पा,२	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१.४४	१४६	७५५	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
३५	चौतारी डाडा महिला	मेलम्ची,न.पा,३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	४.२९५	७५	३७५	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	
३६	धापाकाल्लो	मेलम्ची न.पा. २	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	५.२१	५४	३४९	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
३७	पातलगुफा सिमथलो	मेलम्ची,न.पा,१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	५.४७	८०	४१०	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
३८	चौतारीडाडा काडोखोरीया	मेलम्ची,न.पा,१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	७२.८७९	५५	२७५	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	
३९	तीनडाँडा महिला	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	७.३९	१६	११३	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८०/८१ सम्म	
४०	आहालडाँडा चियानडाँडा	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	५.२७	३३	१३१	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
४१	बाटुले सिम	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	५.६५	२४	११५	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८०/८१ सम्म	
४२	दिदीबहिनी ढुङ्गा	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	१.८१	२३	१२०	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
४३	चिसापानी भित्ता	गोकणेश्वर -३, वालुवा	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	२.२२	१५	१५०	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	
४४	स्वर्गपुरी	गोकणेश्वर-२,पाखाचोक	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	४.१२	६७	२६४	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	भण्डारी कुलायनको नाम परिवर्तन
४५	खानीखोला चियानडाँडा	ककनी गा.पा.२	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	३७.९९	९१	५१२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
४६	शिरादेवी	ककनी गा.पा.५	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	१६२	१८०	४९७	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
४७	नागचा	ककनी गा.पा.१	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	९	२३३	१३८५	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
४८	बाह्रमाइल एकता	ककनी गा.पा १	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	८.३१	५९	२९८	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
४९	महालक्ष्मी	ककनी गा.पा.१	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	५	१५०	१०१५	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५०	हावेली	ककनी गा.पा २	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	२९.५	११९	६२३	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५१	ककनी घमाईलो पानीघाट	ककनी गा.पा.५	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	११.१५	८९	४३२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५२	उमागाँउ	नागार्जुन न.पा. ६	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	३.५	५२	२२३	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५३	घट्टेखोला	नागार्जुन न.पा. ८	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	४	३०	२०२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५४	महेश नारायण सल्लाबारी	धुनिवेशी न.पा. १	धादिङ्ग	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	१८.९१	७६	५०३	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
५५	दमदमे महेश नारायण	नागार्जुन न.पा. ८	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	२०.८८	३४	१६०	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।२०८० सम्म	
५६	गोरखकाली	धुनिवेशी न.पा.१	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	१३.८	३७	३६१	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
५७	परगौपाखा	शिवपुरी गा.पा. २	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	५.३२	५२	२६०	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
५८	चिपागांग मुइसेवागांगा	शिवपुरी गा.पा. १	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	२४.७५	९०	२१०	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५९	लखेश्वरी	शिवपुरी गा.पा. ३	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	७.३४५	२६	१६०	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
६०	फुम्पारिल्वा	शिवपुरी गा.पा. १	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	१९.४३	६२	३१३	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
६१	राङमेन चिसापानी	शिवपुरी १, तलाखु	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	८.२१	९३	४७५	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
६२	बुद्ध भुमि	शिवपुरी २, छाप	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	३.५४	५५	२८३	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
६३	धाङप्रा ब्रामाङ खोला	शिवपुरी १, तलाखु	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	६.२४	६१	३५९	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
६४	घट्टे डाँडा कुलो पराङ	शिवपुरी २, छाप	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	१.७३	३२	१६१	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
६५	थाडोपाखा	तारकेश्वर ३ मुड्खु	काठमाण्डौं		१०.६३	६६	३३०	आ.व २०८०/२०८१ देखि २०८४/२०८५	
	जम्मा				११३७.३२	४९२५	२५५९८		

फोटोहरु

माननिय वन तथा वातावरण मन्त्रीज्युको निकुञ्ज भ्रमण कार्यक्रम	माननिय वन तथा वातावरण मन्त्रीज्युको निकुञ्ज भ्रमण कार्यक्रम
स्वागत तथा विदाई कार्यक्रम	स्वागत तथा विदाई कार्यक्रम
ढाप बांध क्षेत्रको अनुगमन	वर्षिक कार्यक्रम अनुगमन

गस्ती अनुगमन

वर्षिक कार्यक्रम अनुगमन

वर्षिक कार्यक्रम अनुगमन

तालिम कार्यक्रम, मणिचुड